

Uključivanje mladih u volonterske aktivnosti: analiza i preporuke

Totić, Vesna

Professional thesis / Završni specijalistički

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:199:955960>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Vesna Totić

UKLJUČIVANJE MLADIH U VOLONTERSKE AKTIVNOSTI: ANALIZA I PREPORUKE

ZAVRŠNI SPECIJALISTIČKI RAD

Zagreb, 2024.

University of Zagreb
FACULTY OF LAW
SOCIAL WORK STUDY CENTRE

Vesna Totić

INVOLVEMENT OF YOUNG PEOPLE IN VOLUNTEER ACTIVITIES: ANALYSIS AND RECOMMENDATIONS

FINAL SPECIALIST WORK

Zagreb, 2024.

Sveučilište u Zagrebu

PRAVNI FAKULTET

STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Poslijediplomski specijalistički studij iz Psihosocijalnog pristupa
u socijalnom radu

Vesna Totić

UKLJUČIVANJE MLADIH U VOLONTERSKE AKTIVNOSTI: ANALIZA I PREPORUKE

ZAVRŠNI SPECIJALISTIČKI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Marijana Kletečki Radović

Zagreb, 2024.

University of Zagreb

FACULTY OF LAW

SOCIAL WORK STUDY CENTRE

Postgraduate specialist study in Psychosocial Approach in
Social Work

Vesna Totić

INVOLVEMENT OF YOUNG PEOPLE IN VOLUNTEER ACTIVITIES: ANALYSIS AND RECOMMENDATIONS

FINAL SPECIALIST WORK

Supervisor: izv. prof. dr. sc. Marijana Kletečki Radović

Zagreb, 2024.

Sadržaj

	str.
1. UVOD	1
2. VOLONTERIZAM	3
2.1. Definicija, značaj i tipovi volonterstva.....	5
2.2. Volonterizam u Hrvatskoj.....	10
2.3. Volonterizam u drugim zemljama Europske unije.....	13
3. VOLONTERIZAM MLADIH	15
3.1. Definicija mladih	15
3.2. Mladi volonteri	17
3.3. Motivacija mladih za uključivanjem u volonterske aktivnosti.....	20
3.3.1. Teorijski koncepti motivacije mladih za volontiranjem.....	20
3.3.2. Razlozi ne uključivanja mladih u volonterske aktivnosti.....	22
3.3.3. Mehanizmi motivacije za većim uključivanjem mladih u volonterske aktivnosti.....	23
3.4. Psihosocijalni učinci volontiranja mladih	24
4. PRIKAZ RELEVANTNIH ISTRAŽIVANJA O VOLONTIRANJU MLADIH	28
4.1. Analiza prikazanih relevantnih istraživanja.....	44
5. STRATEGIJE EU PREMA MLADIMA I NACIONALNO ZAKONODAVSTVO..	53
5.1. Strategije Europske unije prema mladima i poticanje volonterstva mladih.....	53
5.2. Zakonski okvir Republike Hrvatske prema mladima i volontiranju mladih	55
6. ZAKLJUČAK I PREPORUKE	58
7. LITERATURA	65

Zagreb, 2024.

UKLJUČIVANJE MLADIH U VOLONTERSKE AKTIVNOSTI:

ANALIZA I PREPORUKE

Sažetak: Volontiranje kao značajan element solidarnosti važan je za pojedince, zajednice, gospodarstvo i društvo u cjelini. Mladi predstavljaju veliki potencijal za razvoj koji je na razini društva važno prepoznati i podržati kroz aktivno sudjelovanje, uključujući i volontiranje. Poticanje mladih na volontiranje predstavlja izvor društvene energije za pomoć potrebitima i vrsta je prakse i iskustveni način odgoja mladih za aktivnu građansku ulogu u razvoju demokratskog društva. Volonterstvo kao takvo ima značaj u razvoju samopoštovanja i vrijednih socijalnih vještina mladih važnih za razvoj svakog pojedinca. Predstavlja mehanizam za odgovorno odrastanje i koristan je alat za uvođenje mladih ljudi u gradsku odgovornost. Ovaj pregledni rad ima za svrhu sistematizirati znanja i spoznaju o voluntarizmu mladih. U radu se opisuju ključni koncepti, analizira dostupna literatura i istraživanja o volontiranju mladih, donosi pregled ključnih strategija i zakonodavnog okvira s ciljem sistematiziranja znanja i donošenja preporuka za veće uključivanje mladih u volonterske aktivnosti u Hrvatskoj.

Ključne riječi: volontiranje, mladi, motivacija uključivanja u voluntarizam, psihosocijalni učinci volontiranja, politike i strategije prema mladima

Zagreb, 2024.

INVOLVEMENT OF YOUNG PEOPLE IN VOLUNTEER ACTIVITIES: ANALYSIS AND RECOMMENDATIONS

Abstract: Volunteering as a significant element of solidarity is important for individuals, communities, the economy and society as a whole. Youth represent a great potential for development, which at the level of society is important to recognize and support through active participation, including volunteering. Encouraging youth to volunteer is a source of social energy to help the needy and is a type of practice and experiential way of educating youth for an active civic role in the development of a democratic society. Volunteering as such has a significance in the development of self-esteem and valuable social skills important for the development of each individual. It represents a mechanism for responsible growing up and is a useful tool for introducing youth to urban responsibility. This review paper describes key concepts, analyzes the available literature and research on youth volunteering, provides an overview of key strategies and legislative framework with the aim of systematizing knowledge and making recommendations for greater involvement of youth in volunteering activities in Croatia.

Keywords: volunteering, youth, motivation for participation in volunteerism, psychosocial effects of volunteering, policy and strategy towards youth

Izjava o autorstvu rada

Ovime potvrđujem da sam osobno napisala rad:

UKLJUČIVANJE MLADIH U VOLONTERSKE AKTIVNOSTI: ANALIZA I PREPORUKA

i da sam njegova autorica.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (bilo da su u pitanju mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni ili popularni članci) u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime: _____

Datum: _____

1. UVOD

Volontiranje kao iznimno značajan element solidarnosti važan je za pojedince, zajednice, okoliš, gospodarstvo i društvo u cjelini. Njime se promiče i olakšava društvena uključenost, gradi društveni kapital i utječe na preobrazbu društva. Volontiranje potječe od postanka čovječanstva. Čovjek kao društveno biće ima osjećaj pravednosti, empatije i pomaganja. Volontiranje se pronalazi gotovo u svakoj kulturi i civilizaciji. Osjećaj da se može pomoći drugima i biti koristan i vrijedan član nekog društva ima pozitivne učinke kako za osobu koja pomaže tako i za one kojima se pomaže. U zapadnim kulturama pojavu dobrovoljnog rada s ciljem pomaganja drugima pronalazimo u nauku kršćanske religije gdje je upravo „pomoć bližnjemu“ jedna od glavnih vrijednosti. Brojni su prikazi kroz povijest sudjelovanja u dobrotvornom radu i pomoći drugima kroz svećeničke redove, misionarske akcije, redove časnih sestara, ali i ne crkvena udruživanja poput bratovština, dobrotvornih društava, ženskih društava, humanitarnih društava, zaklada kao i neformalnih angažiranja stanovništva (Sušan, 2018.). Ono je oduvijek postojalo u različitim neformalnim i poluformalnim oblicima, no kao neka povijesna točka od koje se računa „postojanje“ formalnog volontiranja je razdoblje poslije velikih građanskih i svjetskih ratova (Sušan, 2018.).

Prva institucionalizacija volonterskog rada započela je 1920. godine nakon završetka Prvog svjetskog rata na inicijativu pacifista Pierrea Ceresolea i Huberta Parrisa, koji su organizirali prvu međunarodnu grupu volontera s ciljem obnove u ratu razrušenog sela Esne blizu Verduna u Francuskoj, ali također i s ciljem izgradnje mira između njemačkih i francuskih stanovnika s tog područja (Prgić Znika, Kordić i Jeđud Borić, 2015.). Danas u svijetu postoje tri krovne volonterske organizacije: „*Service Civil International*“ – osnovana 1920. godine (Pierre Ceresole); „*Youth Action for Piece*“ osnovana u prvoj polovici 20-tih godina 20. stoljeća, oko 1923. godine (Etienne Bach) i „*Union of International Associations*“ – osnovana 1907. godine (Henri LaFontaine). Velika međunarodna organizacija UN na svojoj Generalnoj skupštini je 1985. godine proglasila 5.12. kao Međunarodni dan dobrovoljnog rada za ekonomski i društveni napredak ili „*International Volunteer Day for Economic and Social Development*“. U našoj javnosti je ovaj dan poznat kao Međunarodni dan volonterizma. Europska unija je 2001. godine proglasila Međunarodnom godinom volontera, prepoznavši značajnost i važnost volonterskog djelovanja s posebnim naglaskom na poticanje volontiranja mladih. Sve ove prethodno navedene organizacije za svoj cilj imaju promoviranje razvoja volonterizma i uključivanje što većeg broja građana u rad zajednice u kojoj pojedinac živi i djeluje.

Volonterizam mladih je iznimno značajno područje volontiranja o kojemu je potrebno posvetiti više pažnje budući da mladi predstavljaju veliki kapital društva i iz tog razloga ih je važno potaknuti od najranije dobi da postanu aktivni građani.

Volontiranje mladih ima brojne dobiti kako za same mlade koji volontiraju, tako i za osobe ili grupe kojima pomažu, ali također i za cijelu zajednicu (O'Connor, 2011.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Martinić, 2021.).

2. VOLONTERIZAM

Volontiranje pronalazimo gotovo u svakoj kulturi i civilizaciji. Osjećaj da se može pomoći drugima i biti koristan i vrijedan član nekog društva ima pozitivne učinke kako za osobu koja pomaže, tako i za one kojima se pomaže. U zapadnim kulturama pojavu dobrovoljnog rada s ciljem pomaganja drugima pronalazimo u nauku kršćanske religije gdje je upravo „pomoć bližnjemu“ jedna od glavnih vrijednosti (Galović, 2011.). Povijest sudjelovanja u dobrovoljnom radu i pomoći drugima ogleda se kroz djelovanje svećeničkih redova, misionarske akcije, redove časnih sestara, ali i ne crkvena udruživanja poput bratovština, dobrotvornih društava, ženskih društava, humanitarnih društava, zaklada kao i neformalnih angažiranja stanovništva (Sušanj, 2018.). Ono je oduvijek postojalo u različitim neformalnim i poluformalnim oblicima, no kao neka povijesna točka od koje se računa “postojanje” formalnog volontiranja je razdoblje poslije velikih građanskih i svjetskih ratova.

Suvremena institucionalizacija volonterskog rada počela je 1920. godine kada su pacifisti Pierre Ceresole i Hubert Parris organizirali prvu međunarodnu grupu volontera koji su obnavljali selo Esne blizu Verduna u Francuskoj, koje je bilo razrušeno u prvom svjetskom ratu (Galović, 2011.). Glavni ciljevi te akcije bili su obnova sela i izgradnja mira kroz zajednički rad. Upravo je Pierre Ceresole, sin tadašnjeg predsjednika Švicarske, Paula Ceresolea, vodio prvu grupu volontera Švicaraca i Engleza na volontiranje u Indiju 1934. godine. Autor Arthur Gillette je istaknuo u svom djelu *One million volunteers*, kako je baš tim događajem međunarodno dugoročno volontiranje počelo funkcionirati u različitim dijelovima Azije, Afrike i Latinske Amerike. Važno je istaknuti činjenicu da koncept volontiranja nije nastao isključivo sa Ceresoleovom volonterskom organizacijom SCI (*Service Civil International*). Glavni cilj njihove organizacije *Service Civil Internationala* (SCI) bio je promicanje mira, međunarodnoga razumijevanja, solidarnosti, društvene pravde, očuvanje okoliša i samoodrživog razvoja kroz niz aktivnosti. Postojale su također i diljem Azije, Afrike i Latinske Amerike organizacije s takvom koncepcijom rada, no razlika jeste u tome kako je SCI bio prvi koji je nadišao tadašnje shvaćanje svojih radnika kao objekta, već ih je cijenio kao ljudska bića. Iz tog razloga može se reći da je dao zaokruženi okvir volonterskom konceptu. Bitan element senzibiliteta, koji je nedostajao u prijašnjem konceptu unutar kojeg se vršilo izrabljivanje radne snage mladih ljudi rođenih u surovo doba, doba Industrijske Revolucije, omogućio je da se na mlade gleda kao na ravnopravne osobe (Gillette 1968. prema Čaljkusić, 2021.). Nedugo nakon toga Etienne Bach osniva *Youth Action for*

Piece (1923.), a takvom obliku organizacija pripada i Union of International Associations osnovana 1907. godine koja za glavni cilj ima dokumentiranje i promicanje svijesti o radu međunarodnih organizacija.

U prvoj polovici 20. stoljeća volontiranje je bilo usko vezano za mirovni rad, a najveće postignuće koju je donijelo je bila u principima funkcioniranja koji su do kraja stoljeća postali osnove same civilizacije. Ti principi bili su: otvorenost za oba spola, izbjegavanje vojne discipline i važnost vlastitog izbora. Do 1945. godine osnivani su međunarodni volonterski kampovi u Švicarskoj, Lichtensteinu, Engleskoj, Švedskoj, Španjolskoj, Norveškoj, Nizozemskoj i Italiji (Kezić, 2023.) .

Nakon Drugoga svjetskog rata volonterski programi odnosili su se na rekonstrukciju i obnovu razrušenih područja, a pojavila se i potreba za uključivanje volontera u socijalni rad (bolnice, domovi za stare i nemoćne, djecu i sl.). UNESCO je 1948. osnovao *Coordinating Committee of International Voluntary Service* (CCIVS)¹ koji postaje krovna organizacija svih volonterskih udruga. Njegovu ulogu predstavlja širenje iskustava i informacija te lobiranje za bolje volontiranje, a imao je i važnu ulogu u uspostavljanju volonterskih organizacija u Istočnoj Europi i drugim kontinentima.

Volonterske se organizacije od druge polovice 20. stoljeća osnivaju i izvan Europe, u Alžiru, Pakistanu, Indiji, Libanonu, Jordanu, Tunisu i dr. Nakon Drugog svjetskog rata porastao je broj „prigovora savjesti“ pojedinaca koji nisu htjeli služiti vojsku te su odabrali „civilnu službu“, tj. volonterski rad, koji je bio opreka obveznom služenju i time što se zalagao za nenasilje, ali i dalje nije bio dobrovoljan u pravom smislu te riječi. Nakon što služenje vojnog roka nije više bilo obavezno u zemljama zapadne Europe, vlade tih zemalja uvidjele su važnost volonterskog društvenog rada (Sušanj, 2018.).

U nekim zemljama socijalne institucije postaju ovisne o volonterima, a njihove vlade uviđaju važnost volontiranja i počinju financijski podupirati volonterske programe (Begović, 2006.). Svjesni važnosti volontiranja postaju i Ujedinjeni narodi koji su u posljednja četiri desetljeća donijeli nekoliko rezolucija koje se odnose na potpore volontiranju (Rezolucija 40/212; Rezolucija 56/38; Rezolucija 60/134), a ono je bilo naglašeno i priznato u brojnim svjetskim i europskim dokumentima u kojima se isticala potreba za pružanjem podrške i poticanjem volontiranja (Kezić, 2023.).

¹ Koordinacijski odbor za međunarodnu volontersku službu

2.1. Definicija, značaj i tipovi volonterstva

Pojam volontiranja (volonterstvo, volonterizam) podrazumijeva različita tumačenja koja su vezana uz tradiciju, kulturološke prilike te društveni kontekst određenih država. Volontiranje je neprofitna i neplaćena aktivnost koja označava osobu koja besplatno, dobrovoljno obavlja neki posao (franc. *volontaire* - “dobrovoljan”, prema lat. *voluntarius* - “dobrovoljan”). Sam izraz izvedenica je latinskih riječi: *volo*, *velle*, *volui* = htjeti, željeti te *voluntas*, *atis*, *f.* = volja, želja, namjera, slobodna volja.

Volontiranje obilježava sloboda izbora, a sloboda je osnovna težnja ljudske civilizacije i temeljno obilježje demokracije. Osim toga, volonterstvo u sebi sadrži potencijal izgradnje empatije i solidarnosti s drugima i drukčijima (Begović, 2006.). U literaturi je moguće pronaći različite definicije, od definicija iz brošura volonterskih centara do volontiranja utvrđenog zakonom. U svojoj biti sve definicije sadrže pojam aktivnosti koju obavlja neka osoba – volonter; dobrovoljno i dobronamjerno.

Volonterski centar Zagreb definira volontiranje kao neprofitnu i neplaćenu aktivnost kojom pojedinci/ke doprinose dobiti zajednice ili cijelog društva, a koja se javlja u raznim oblicima te uključuje lokalne i općenarodne volonterske pothvate (Begović, 2006.). Gotovo se uvijek u definiranju volonterstva naglašava njegova bit prosocijalnog djelovanja. Wilson (2000) navodi kako je volontiranje dobrovoljno djelovanje ljudi, no dodaje da oni daruju svoje vrijeme. Tim izdvajanjem vremena potrebitima unose nove sadržaje i vrijednosti u živote, a pritom ne očekuju materijalnu korist. Juzbašić i Vukasović Hlupić (2015) definiraju volonterstvo kao dugoročno, planirano i prosocijalno ponašanje za dobit stranaca te da se javlja u organiziranom okruženju.

Neke od osnovnih odlika volontiranja su: dobrovoljnost, neplaćenost, solidarnost, vrijednost, razumijevanje, poštovanje, zaštita i tome slično (Bižanović, 2023.). Pojmovi koji definiraju volontiranje mogu biti različiti u različitim kulturama i na različitim jezicima, ali volontiranju je zajednička želja da se slobodno i dobrovoljno, u duhu solidarnosti i bez očekivanja materijalne nagrade, doprinese općem dobru (Malogorski, 2019.).

Primarnom, odnosno tradicionalnom razumijevanju volontiranja (nesebična pomoć drugima) često je pridodano i suvremeno razumijevanje koje uključuje tri ključna čimbenika: uzajamna podrška, davanje usluga i aktivno uključivanje u društvo (Kezić, 2023.).

U krugu bliskih osoba uzajamna podrška temelji se na prirodnoj težnji ljudi da prežive ili da žive bolje. Davanje usluga tijekom volontiranja uglavnom je vezano uz organiziranje,

najčešće institucijske kontekste. Ovakvim oblikom volontiranja pruža se pomoć, primjerice u bolnicama, domovima za djecu, stare i nemoćne, i sl. (Ćulum, 2008.).

Volonterstvo se u svojoj najširoj definiciji odnosi na neplaćeno, nekarijerističko, neprofitno, slobodno izabrano djelovanje koje se javlja u različitim oblicima (Ćulum, 2008.). Upravo se na ovoj definiciji temelji definicija volonterstva koju je prihvatila Republika Hrvatska (Zakon o volonterstvu NN 58/07, 22/13), a koja glasi: „*Volontiranjem se smatra dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za zajedničku dobrobit, a obavljaju ih osobe na način predviđen ovim Zakonom, bez postojanja uvjeta isplate novčane naknade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje*“.

Europska povelja o volonterstvu, donesena 1998. godine, volenterski rad utvrđuje kao aktivnost u interesu ljudi koja nije potaknuta financijskim interesom (<https://www.volonterski-centar-ri.org/wp-content/uploads/europska-povelja-o-volonterstvu.pdf>). Volenterski rad vodi se kao djelatnost koja se događa na lokalnoj i/ili nacionalnoj razini, te se gleda na nju kao na aktivnost koja je dragovoljna, miroljubiva, te utemeljena na osobnoj motivaciji i slobodi izbora.

Ćulum (2008) ističe da je volontiranje djelatnost koja podupire aktivnu građansku ulogu za dobrobit zajednice, te promiče razvoj ljudskih talenata i interesa.

Na razini zemalja članica Europske unije donesen je konsenzus da je uloga volontiranja važna za društvo na različitim razinama (prema Ćulum, 2008.):

1. individualnoj ili osobnoj - volontiranje može poboljšati kvalitetu života te pružiti razne mogućnosti (poslovne) za volontere;
2. organizacijskoj/uslužnoj- omogućuje poboljšanje kvalitete usluga, te samu dostupnost tih usluga;
3. društvenoj razini - volontiranjem za razvoj društvenog/socijalnog kapitala.

Ističe se da volonterstvo pridonosi razvijanju ljudskog i društvenog kapitala, te sve većem uključivanju građana u društveni razvitak. Volonteri su pokazatelji ljudskog kapitala svake države u relevantnim znanjima i vještinama koje uvelike doprinose široj zajednici (Ćulum, 2008.). Različita istraživanja provedena u tranzicijskim i razvijenim zemljama upućuju da je volonterstvo jedan od važnijih čimbenika društvenog razvitka (Ćulum, 2008.; Baturina, 2018.; Bižanović, 2023.). Iznimna je vrijednost volenterskog rada koji omogućuje kako razvoj

samog pojedinca, tako i cijele zajednice unutar koje pojedinac djeluje.

Drugi autori također ističu da je volontiranje dobrovoljna djelatnost koju obavlja pojedinac bez primanja novčane naknade za obavljen rad. Volontiranje je djelovanje ljudi koji na osnovi svoje slobodne odluke daruju svoje vrijeme kako bi u živote drugih unijeli nove sadržaje i vrednote, pri čemu ne očekuju materijalnu korist, odnosno nisu plaćeni (Wilson, 2000., Puljiz i sur., 2005. prema Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.).

Bez obzira na različita vremena i uvjete razvoja, volonterstvo održava kontinuitet svog cilja, a to je neprofitni rad usmjeren na dobrobit zajednice ili na cjelokupno društvo, koji, shodno tome, može podrazumijevati djelovanje na lokalnoj, regionalnoj ili globalnoj razini.

Begović (2006:4) definira volontiranje kao „*neprofitnu i neplaćenu aktivnost kojom pojedinci doprinose dobrobiti zajednice ili cijelog društva, a koje se javlja u različitim oblicima te uključuje lokalne i općenarodne volonterske pothvate*“. Volontiranje se javlja, prije svega, kao rezultat slobodnog izbora. Na taj način promiče odgojnu vrijednost rada, jer, ne odstupajući nimalo od značenja samog pojma, ono se protivi bilo kakvom iskorištavanju volontera kao besplatne radne snage. Na taj način u središte stavlja pojedinčevu osobnu volju i motivaciju.

Volonterski rad doprinosi i razvoju društvene osviještenosti, tolerancije, solidarnosti i zajedništva, povećanju samopoštovanja i osjećaja vlastite vrijednosti, dobivanja zahvalnosti od strane drugih i socijalnog odobravanja, kao i stjecanju novih iskustava, znanja, vještina i poznanstava. Značajno je također i to da volontiranje utiče i na ekonomski doprinos društvu budući da bi taj rad koji obavljaju volonteri morala platiti država ili privatni poduzetnici (Ćulum, 2008.).

Postoji više kategorizacija i vrsta volonterskog rada, stoga volonterski rad možemo podijeliti s obzirom na vrstu posla i ciljano polje rada, područje djelovanja, vrijeme trajanja te način na koje je organiziran i s obzirom na dob volontera.

Ciljano područje volonterskog rada obuhvaća one aktivnosti koje su dobre i korisne za ljudsku zajednicu u cjelini te koje doprinose općoj dobrobiti, kao što su *briga za druge ljude* (primjerice, djecu, starije, nemoćne, siromašne, beskućnike, osobe s invaliditetom), *humanitarni rad* (obnavljanje škola ili domova, pomaganje u područjima pogođenim ratom ili prirodnim katastrofama), *socijalni rad* (pomaganje u bolnicama, socijalnim i zdravstvenim ustanovama, borba protiv kršenja ljudskih prava), *zaštita okoline* (akcije zaštite i čišćenja okoliša) i *kulturni rad* (pomoć kod organiziranja i provedbe kulturnih događaja (Begović, 2006.).

Novi problemi u zajednici i ekološki problemi potiču razvoj novih potreba za rad i

pomoć, stoga su popularna sudjelovanja u akcijama čišćenja ili uređenja okoliša, provođenje kampanja za podizanje ekološke svijesti te očuvanje prirodnih dobara. U novije vrijeme sve aktualnije je i popularno sudjelovanje pružanja pomoći u organizaciji kulturnih događaja i manifestacija, očuvanju kulturne i povijesne baštine, te primjer umjetničkog humanitarnog rada. Aktivnosti u svim ovim prethodno navedenim poljima rada su raznolike i mogu obuhvaćati gotovo sve vrste poslova koje volonteri mogu obavljati- od administrativnih poslova i pružanja pomoći u radu organizacije, preko rada na terenu, direktnog rada s korisnicima, sve do samostalnog rada (pro)vođenja projekta i programa (Begović 2006.).

Za volontiranje u većini slučajeva nije potreban poseban stupanj obrazovanja. Ukoliko to pojedina uloga volontera zahtijeva, volonterima se prije početka rada pruža edukacija, a tijekom rada stručna ih osoba vodi kroz projekt, prati njihov rad, usmjerava ih i pruža im podršku. Osoba koja se odluči na volontiranje birati će onu aktivnost koja se njoj čini bliskom ili zanimljivom. Sama subjektivnost odabira daje uvelike dobre rezultate te se po tome najčešće biraju one aktivnosti koje volonteri mogu samostalno raditi (Begović, 2006.).

U novije vrijeme sve je više izražen i trend volontiranja poslovnog sektora, volontiranje stručnjaka. Takvi volonteri stručnjaci najčešće pomažu u poslovima kao što su promidžba i marketing organizacija civilnog društva, izrada poslovnih planova, edukacija ili savjetovanja, donacije ili pomoć u naturi, što ne isključuje i druge vrste angažiranosti stručnjaka u volonterskim projektima (Begović, 2006.).

Kada govorimo o podjeli volonterskih aktivnosti prema dobi, možemo uključiti sve dobne skupine, od djece volontera, mladih, odraslih osoba i osoba starije životne dobi, često volontere - umirovljenike. Ono o čemu uvijek treba voditi računa jest da se volonterski programi prilagođavaju dobi volontera, stoga se volonterske aktivnosti koje obavljaju djeca i mladi vrlo često razlikuju od aktivnosti koje npr. obavljaju umirovljenici. To je važno jer svaka od navedenih dobnih skupina imaju specifične potrebe i drugačije slobodno vrijeme te percepciju svijeta oko sebe. Također je važno posvetiti pozornost i volonterskim programima u koje se može uključiti cijela obitelj.

Kada govorimo o zemljopisnoj rasprostranjenosti aktivnosti - područje djelovanja, volontiranje može biti lokalno, nacionalno i međunarodno. Lokalno se volontiranje odvija u susjedstvu, općini ili gradu u kojem osoba živi i na toj razini rezultati su najvidljiviji, budući da osoba koja volontira poznaje područje rada i okruženje te je u načelu više motivirana za rad.

Svaki pozitivni pomak i promjena direktno djeluje na njezino životno okruženje. Kada govorimo o nacionalnom volontiranju, ovdje na nacionalnom nivou volonteri iz cijele zemlje rade zajedno na rješavanju sličnih ili zajedničkih problema. To mogu biti zajedničke kampanje, organiziranje aktivnosti (npr. radnih kampova) u kojima sudjeluju volonteri iz cijele zemlje ili razmjena informacija, zajedničke edukacije volontera i sl. (Sušanjan, 2018.).

Volontiranje na međunarodnom nivou ostvaruje se kroz međunarodne dugoročne i kratkoročne razmjene volontera, a osim konkretne aktivnosti koja se u okviru takvog projekta provodi, jednaku važnost imaju razmjena iskustva i znanja, razvijanje interkulturalnog razumijevanja i prihvaćanja različitosti među volonterima.

Ovisno o trajanju aktivnosti možemo govoriti o kratkoročnom i dugoročnom volontiranju. Dugoročni volonteri su angažirani na nekom projektu duži vremenski period od tri, šest ili devet mjeseci ili i duže na tjednoj/ mjesečnoj bazi volontiranja u nekoj instituciji ili organizaciji. Kratkoročni volonteri su angažirani na kraći vremenski period od dva tjedna do dva mjeseca ili samo za vrijeme trajanja događaja na kojem volontiraju (Sušanjan, 2018).

Volontiranje može biti sporadično, povezano s održanim događajem ili pružanjem pomoći u slučaju elementarnih nepogoda ili katastrofa, npr. nakon požara ili poplava. Također, može biti i dugoročno volontiranje, koje uključuje rekonstrukciju i dugoročno ulaganje, u primjerice, neku zajednicu.

Volonterski rad možemo podijeliti i na formalni i neformalni oblik. Formalno volontiranje ima strukturu, cilj, vrijeme trajanja, vrste aktivnosti te očekivane rezultate, a odvija se unutar organizacija. Neformalni oblici volontiranja odnose na sporadične i povremene aktivnosti koje se provode u datom trenutku u kratkom vremenu, odnosi se na sve vrste pomoći, povremene ili svakodnevnne, kao što je pomoć susjedima ili nekome u obitelji (Begović, 2006.).

2.2. Volonterizam u Hrvatskoj

Kao i u ostatku svijeta, u Hrvatskoj se volontiranje razvija iz tradicionalnih oblika pomoći, a jednako tako i kroz različita dobrotvorna i humanitarna društva koja su postojala unutar Katoličke crkve, političkih stranka (prvenstveno Hrvatske seljačke stranke) te kao organizacija samih građana (Kezić, 2023.).

Po završetku Drugog svjetskog rata, u sklopu komunističkog uređenja Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ), volonterski rad kojeg danas poznajemo nije bio poznat (Sušan, 2018.). No, postojale su mnoge organizacije (pod nadzorom države) koje su se u većoj ili manjoj mjeri oslanjale na volonterski rad (udruživanje radnika, mladih, izviđača i sl.). U Jugoslaviji je izrazito bila jaka tradicija radnih akcija. Radne akcije bile su ključne za obnovu zemlje, a glavna infrastruktura (željeznice, ceste, industrijski objekti, domovi kulture, sportski objekti) izgrađeni su upravo kroz radne akcije. One su naime uključivale prisilu, a često bi bile i natjecateljskog karaktera. Velika većina ipak se uključivala dobrovoljno u ovakve akcije, budući da su ove radne akcije uključivale i međunarodne razmjene s ostalim zemljama komunističkog bloka (Kezić, 2023.). Značajan je u Hrvatskoj bio i razvoj dobrovoljnih vatrogasnih društava koji su se razvili kao odgovor lokalnih zajednica na opasnosti od požara budući da profesionalne brigade nisu bile u mogućnosti pokriti cijeli teritorij. Takve vrste udruživanja preteča su današnjih civilnih udruga i njihovih volonterskih akcija.

Početkom 90-tih godina volonterski rad bio je vezan uz humanitarnu pomoć ratom stradali područja, žrtvama rata, izbjeglicama i prognanicima. U to vrijeme nastaju i prve inicijative i mirovne organizacije koje su se bazirale na volonterskom radu (Sušan, 2018.; Kezić, 2023.). Tadašnja vlast nije blagonaklono gledala na takve organizacije i postojalo je nerazumijevanje, ali i otvorene prijetnje od strane vlasti. Uspostavom samostalne Republike Hrvatske počelo se razvijati i civilno društvo drugačijeg karaktera. Ono što je tipično za tranzicijska društva iz socijalističkog sustava jest suočavanje s poteškoćama kad pokušavaju unijeti duh volonterstva u svoje zajednice, a u koja je pripadala i Republika Hrvatska (Baturina, 2018.; Kezić, 2023.).

Nakon 2000. godine dolazi do intenzivnog razvoja organizacija civilnog društva, koje su bile glavne nositeljice razvoja volonterstva u Hrvatskoj. Dolazi do veće informiranosti građana i njihovog sudjelovanja u volonterskim programima i projektima, a jača sve više i međunarodna suradnja (Kezić, 2023.).

Prema službenim evidencijama i registrima, danas je u Hrvatskoj registrirano 52 238 udruga, 232 zaklade, 11 fundacija i preko 500 sindikalnih udruga i udruga poslodavaca, 52 vjerske zajednice i više od 2 050 pravnih osoba Katoličke crkve, 430 organizacijskih oblika Pravoslavne crkve od 600 privatnih ustanova (Vlada RH, 2017.).

Većina organizacija koje su upisane u Registar udruga temelji se na volonterskom radu, što uglavnom znači da njihove programe i projekte (pro)vode volonteri, no one pokrivaju jako široko područje djelovanja od duhovnih, tehničkih, sportskih i zdravstvenih sve do kulturnih, humanitarnih, socijalnih i zdravstvenih organizacija (Begović, 2006.).

Institucijski oblici volontiranja u Hrvatskoj započinju osnivanjem Volonterskog centra u Zagrebu 1997. godine nastalog u okviru Antiratne kampanje Hrvatske (Sušanj, 2018.). Nakon tog uslijedilo je osnivanje centara i u drugim gradovima. Spomenuti centri dio su Mreže volonterskih centara, no postoji i zamjetan broj lokalnih volonterskih centara.

U Hrvatskoj postoje dva osnovna oblika volonterskih centara: volonterski centar kao organizacija i volonterski centar kao servis, odnosno program unutar organizacije. Brojne organizacije civilnog društva okupljaju volontere za provođenje svojih aktivnosti i programa, a osnivaju se i volonterski klubovi unutar srednjih škola i tvrtki (Sušanj, 2018.). Za razvoj volonterskih centara, ali i samog volontiranja važna je uloga države koja ih zakonima i mjerama potiče.

Povodom obilježavanja Međunarodne godine volontera 2001. godine, Savjet za razvoj civilnog društva Republike Hrvatske, osnovao je Nacionalni odbor za razvoj i promicanje volonterstva (Miliša, 2008.). Odbor je radio na Nacrtu prijedloga Zakona o volontiranju kojim su se definirali volonterski rad, volonteri, organizatori i korisnici volontiranja, volontiranje maloljetnika, volontiranje hrvatskih državljana izvan RH, volontiranje stranih državljana u RH, ugovorni odnosi između volontera i organizatora volontiranja, naknada troškova, način donošenja etičkog kodeksa volontera i dr. (MOBMS, 2007.).

Sabor Republike Hrvatske usvojio je Zakon o volonterstvu 2007. godine, čime je postao prvi normativni akt koji je volonterstvu u Hrvatskoj pristupio na cjelovit i obuhvatan način (NN 58/07, 22/13, 84/21). Nadležnost provođenja zakona preuzelo je od 2005. godine, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, a od 2020. godine, Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike.

U tom pogledu važan je i Nacionalni program djelovanja za mlade donesen 2003. godine koji je istaknuo tri osnovna načina djelovanja mladih u izgradnji društva i razvoja zajednice: rad interesnih nevladinih organizacija i grupa mladih na razvoju lokalne zajednice,

volonterski rad mladih u socijalnim ustanovama, humanitarnim i nevladinim organizacijama, medijska djelatnost mladih kroz tiskovine, radijske postaje, produkcijske kuće i Internet.

Volontiranje je regulirano ugovorom o volontiranju, potvrdom o volontiranju i etičkim kodeksom volontera, a volonteri se motiviraju i godišnjim priznanjima odnosno volonterskim nagradama na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini (Kezić, 2023.).

2000-tih godina počinje se sustavno razvijati volonterstvo usklađeno sa zakonskom regulativom Europske unije te se »razvijaju novi pristupi organiziranog volontiranja« (Forčić, 2007: 2). Donošenjem Zakona o volonterstvu (2007), stvoren je pravni okvir za njegov razvoj u svim segmentima društva. U njemu, kao i u Nacionalnoj strategiji stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva (Vlada RH, 2006.) govori se o ulozi odgojno-obrazovnih institucija u podučavanju mladih o ulozi i značenju volontiranja te o razvoju volonterstva i sustava vrijednosti za opće dobro kroz sustav odgoja i obrazovanja. Posebna odgovornost leži na tercijarnoj razini obrazovanja, sveučilištima, »jer obrazuju građane koji već sutra zauzimaju značajne pozicije u svijetu rada i zajednici« (Skočić Mihić, Lončarić i Rudelić 2011: 580), i upravo studenti preuzimaju vodeće uloge u društvu kao političari, pravnici, odgojno-obrazovni djelatnici i slično (Haski-Leventhal i sur., 2008. prema Ćulum i Ledić, 2010.).

U Hrvatskoj se, na svim razinama koje podupiru razvoj volonterstva, očituje spoznaja da je za usmjeravanje pravca razvoja volonterstva potrebno raspolagati sustavnim podacima i pokazateljima o stanju volonterstva (Ledić, 2007.) i »da je potrebno poticati unapređenje znanja o volonterstvu putem istraživanja i izobrazbe« (Vlada RH, 2006:9).

Republika Hrvatska nema službenih, sustavno prikupljenih podataka o razvoju volonterstva (uključujući broj volontera, pokazatelje o ekonomskoj vrijednosti volontera i sl.). Evidentno je da su u aktualnom društvenom kontekstu u posljednjih dvanaest godina nešto brojnije publikacije o istraživanju ove tematike (Ledić, 2007. ; Zrinščak i sur., 2012.). Ipak unatoč tome hrvatske organizacije civilnog društva, s jedne strane, te pojedine međunarodne donatorske organizacije s druge, uložile su individualne napore usmjerene k razvoju i provedbi istraživačkih projekata na području volonterstva (učestalost volontiranja, stav javnosti prema volonterstvu i vrste volonterskih aktivnosti). Istraživanja koja su provedena ukazuju na činjenicu da volonterstvo primarno ostaje u interesnoj sferi organizacija civilnog društva (Ćulum, 2008.; Baturina, 2018.).

2.3. Volonterizam u drugim zemljama Europske unije

U svim svojim oblicima, volonterstvo ima vrlo značajnu ulogu u društvima širom Europske unije. Volonteri su uključeni u širok raspon aktivnosti, kao što su *obrazovanje, pružanje usluga, međusobna pomoć ili samopomoć, zastupanje, provođenje kampanje, upravljanje te društvene i ekološke akcije* (Kamenko i Šehić-Relić, 2013:87). Volontiranje pruža mogućnost neformalnog obrazovanja što je jedna od ključnih elemenata u strategiji cjeloživotnog učenja Europske unije (Ćulum, 2008.).

Razvijanje modela priznavanja volonterskog rada u mnogim europskim zemljama bili su zaključci sa 6. konferencije ministara zaduženih za mlade u zemljama članicama Vijeća Europe (Ćulum, 2008.) kojima se službeno prepoznala važnost promicanja neformalnog učenja mladih i razvijanja prikladnih oblika iskustava, znanja, vještina i kompetencija stečenih kroz volonterski angažman na lokalnoj, nacionalnoj i europskoj razini.

Volontiranje je ključni aspekt europske politike za mlade, a njegova važnost prepoznata je u brojnim europskim dokumentima, programima i inicijativama. Još je 1983. Europski parlament usvojio „Rezoluciju o volonterstvu“ kojom priznaje važnost volontiranja za opće dobro. A 2001. godine nastala je Bijela knjiga (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52001DC0428>), novi poticaj za mlade u EU koja prepoznaje volontiranje kao mogućnost za osobni i profesionalni razvoj pojedinca, kao i podmirenje potreba mladih. Ovaj dokument posebno naglašava važnost razvoja vještina i kompetencija kroz volonterski angažman.

U sklopu programa *Youth in Action*, kao razvoj doprinosu transnacionalnog volontiranja nastao je *European Voluntary Service* (EVS)² koji je omogućio mladima Europe izražavanje svoje predanosti kroz volontiranje u drugoj zemlji unutar ili izvan EU. Posebno je važno bilo za prepoznavanje ishoda volontiranja u smislu novih znanja i vještina kroz alate kao što su *Europass*³ i *Youthpass*⁴, također kao važan dokument je Preporuka Vijeća EU o mobilnosti mladih u EU (Vijeće EU, 2022.).

U zemljama EU postoji razvijena svijest o važnosti volontiranja, kao i njegove uloge u demokratskom društvu. Volontiranje se prepoznaje kao aktivnost koja doprinosi razvoju

² Europska volonterska služba: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016IP0425>

³ Europass: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0411\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0411(01)).

⁴ Youthpass: <https://www.youthpass.eu/en/>

zajednice, ali i aktivnim pojedincima, a velika značajnost se pridaje i volontiranju mladih.

Razlika između hrvatske volonterske infrastrukture i naprednijih zemalja Europske unije je razvijena demokracija, te što se tiče volontiranja, duža i veća tradicija postojanja, djelovanja, poznavanja različitih organizacija i institucija koje promoviraju i podržavaju dobrovoljni angažman građana za opće dobro. *EU Youth Report* iz 2012. godine (EU, 2012.), koji predstavlja cjelovitu sliku o životu mladih u Europi, objavio je rezultate istraživanja provedenog 2011. godine (Sušanj, 2018.). Navedeno istraživanje pokazuje da je u prosjeku jedan od četiri mlada Europljana bio uključen u volonterske aktivnosti. Sudjelovanje u volonterskim aktivnostima razlikuje od zemlje do zemlje. U Danskoj, Irskoj, Nizozemskoj i Sloveniji udio mladih do trideset godina starosti volonterski angažiranih bio je veći od trećine svih mladih., dok je u Grčkoj, Italiji, Mađarskoj, Poljskoj i Švedskoj taj udio činio jednu petinu mlade populacije (Sušanj, 2018.).

Podaci Eurobarometra pokazuju kako su volontiranju skloniji mladi ljudi u dobnoj skupini od 15 do 19 godina. Nasuprot tome, dobna skupina mladih od 25 do 29 godina je manje aktivna. To je možda stoga što većina mladih u toj dobi češće pronađe posao te imaju relativno manje vremena za volontiranje .

3.VOLONTERIZAM MLADIH

3.1. Definicija mladih

Brojne su definicije mladosti i njezina obilježja koja se s vremenom mijenjaju. Iz različitih znanosti, od različitih autora, dolaze raznolike definicije mladosti. Mladi koji definiraju mladost o njoj često pišu subjektivno, dok odrasli koji pišu o mladosti gledaju to uspoređujući vrijeme kada su oni bili mladi i današnjicu mladih, najčešće gledajući kritički na mladež (Leburić, Reić i Bandalović, 2008.). Jedan od razloga u nepreciznom određivanju pojma mladosti jest to što se okviri mladosti konstantno pomiču. Mladi kao društvena skupina objedinjuju populaciju u dobi od 15. do 30. godine života. Kohorta koja ne uzima u obzir populaciju od navršene 30. godine i starije (npr. do 35. godine) zapravo isključuje činjenicu da su osobe u dobnoj skupini od 30. do 35. godine mladi, iako su po svojem stupnju zrelosti i pripremljenosti za svijet rada znatno bliži populaciji mladih od 25. do 30. godine. Pojam nehomogenosti populacije mladih definira mlade kao skupinu koja je unutar sebe raslojena sukladno diferenciranosti društva (Štefančić, 2010.).

Mladi u Hrvatskoj su osobe od navršenih 15 do navršenih 30 godina života, heterogena, no iznimno značajna skupina društva, koja čini 15,8% ukupnog stanovništva (Vlada RH, 2023.). Obilježava ju specifična dinamika različitosti koje se ujedinjuju u naporima da budu aktivni, odgovorni i punopravni članovi društva u kojem žive.

Mladi se suočavaju s brojnim i brzim promjenama i izazovima suvremenog društva (Leburić, Reić i Bandalović, 2008.). Među mladima se posebno izdvajaju skupine koje zbog prostorno-geografskih i gospodarskih uvjeta područja u kojem žive nemaju jednake životne prilike. To su mladi u ruralnim područjima, zatim dodatno marginalizirane skupine poput nacionalnih, seksualnih i etničkih manjina te mladi u NEET statusu (eng. *Not in Education, Employment, or Training*). Ovoj skupini koja više nije u sustavu obrazovanja, nije zaposlena i ne nalazi se u nekom od obrazovnih programa prijeti dugotrajna nezaposlenost, a u skladu s time lišena je i drugih mogućnosti za osobni razvoj i uspjeh (Puđak, Bušljeta Tonković i Kovačić, 2022.). Heterogenost mladih kao društvene skupine uključuje i međusobne razlike na temelju tzv. socioprofesionalnog statusa, to znači da u populaciji mladih možemo prepoznati četiri socioprofesionalne skupine: učenike (srednjoškolce), studente, zaposlene i nezaposlene mlade (Ilišin, 2014.).

U sociologiji razvila su se tri klasična i međusobno komplementarna teorijska koncepta

u izučavanju mladih kao specifične populacijske skupine. Jedan pristup promatra mlade kao prepoznatljive socijalne (i političke) generacije koje se konstituiraju na temelju zajedničkog sociopovijesnog iskustva, obrazaca ponašanja i svijesti o generacijskoj pripadnosti, gdje se na temelju tih konstitutivnih elemenata unutar pojedinih generacija mogu formirati tzv. generacijske jedinice kao oblik i pokazatelj intrageneracijske heterogenosti. Drugi pristup vidi mlade kao specifičnu društvenu grupu konstituiranu na temelju njihova objektivno drugačijeg društvenog položaja u usporedbi s drugim društvenim grupama (posebno starijima), te obrazac ponašanja i izgradnje pripadajućeg grupnog identiteta što uključuje subkulturna i kontrakulturalna grupiranja i predstavlja osnovu za intergeneracijske razlike. Treći koncept prepoznaje mlade kao populacijsku skupinu koja se nalazi u prijelaznoj fazi između djetinjstva i odraslosti, pri čemu je to tranzicijsko razdoblje obilježeno sa više ili manje sinkroniziranim preuzimanjem društvenih uloga u području rada, obitelji i javnog djelovanja, tj. procesom socijalnog odrastanja i društvenog integriranja (Ilišin, 2014.).

Rezultati prethodnih istraživanja ukazala su na to da su mladi heterogena društvena skupina koju, s jedne strane, obilježava unutarnja socijalna raslojenost sukladna diferenciranosti društva kojem pripadaju, a s druge strane, neke zajedničke karakteristike po kojima se prepoznaju kao zasebna društvena skupina (Ilišin, 2014.). To bi značilo, da uz postojeće generacijske specifičnosti, istodobno postoje i unutar generacijske razlike koje su povezane s različitim stupnjem individualne i socijalne zrelosti mladih te njihovim socijalnim porijeklom, tipovima socijalizacije, subkulturnim obilježjima i sl.

Ono što je univerzalno mladima je njihova niska životna dob, pri čemu ni istraživači nisu ujednačeni u određivanju tzv. granice mladosti. Suglasje uvijek postoji kod određivanja donje granice na 15 godina života, dok se gornja granica za pripadnost mladima sve rjeđe zaustavlja na 25. godini, a najčešće na 30. godini pri čemu je vidljiva tendencija pomicanja granice mladosti na 34. godinu života. Podizanje granice mladosti uvjetovano je i produženjem životnog vijeka stanovništva u većem dijelu suvremenog svijeta, kao i duljim zadržavanjem mladih u sustavu obrazovanja, tj. produljenjem razdoblja za odlazak u svijet rada (Ilišin, 2014.).

Usporedba ukupnog društvenog statusa starijih u odnosu na mlade ukazuje na marginalan društveni položaj mladih, budući da mlade karakterizira usporeno preuzimanje trajnih društvenih uloga od profesionalnih preko obiteljskih do javnih. Prisilno ili svojevolumno produživanje mladenačkog statusa kao posljedicu ima ograničenu mogućnost za iskazivanje postojećih inovativnih i kreativnih potencijala mladih te može biti pogodno tlo za nastanak

brojnih problema kod mladih. Stoga se mladi u isto vrijeme mogu promatrati i kao društveni resurs, ali i kao društveni problem (Ilišin i sur., 2017.).

Ukoliko gledamo na mlade kao na resurs, potrebno je da im se osiguraju optimalni društveni razvojni uvjeti. Stalno smanjivanje demografskog udjela mladih u populaciji razvijenih zemalja sugerira da se na mlade gleda kao na razmjerno rijedak društveni resurs. Druga tradicija gleda na mlade kao na problem, tj. izvor problema, što znači da ih gleda kao populaciju u osjetljivom stadiju razvoja i prijemljivu za različite oblike devijantnog ponašanja, a koja nije najbolje integrirana u dano društvo. Posljedice se ogledaju u marginaliziranom društvenom statusu mladih i paternalističkom odnosu prema njima. Zajednički cilj svih suvremenih društava je adekvatna društvena integracija mladih za što je potrebno osigurati odgovarajuće društvene uvjete (Ilišin i sur., 2017.).

3.2. Mladi volonteri

Mladi ljudi predstavljaju veliki potencijal za razvoj koji je na razini društva važno prepoznati i podržati omogućavanjem aktivnog sudjelovanja, uključujući i volontiranje. Mlade kao specifičnu dobnu skupinu zanimljivo je promatrati zbog različitih načina provođenja slobodnog vremena u koje ulazi i volontiranje.

Volontiranje kao svojevoljnu aktivnost mladi biraju kako bi nadopunili svoje životopise i stekli razne vještine. Međutim, u globaliziranom svijetu mladi sve više preferiraju različite aktivnosti nametnute od strane industrije zabave, pasivno sudjeluju izmanipulirani raznim autoritetima (Čaljkusić, 2021.). Stoga brojni mladi nemaju uvid u korisnost volontiranja kao aktivnosti u slobodnog vremena i ono je kao takvo nedovoljno promovirano u medijima (Čaljkusić, 2021.).

Poticanje mladih na volontiranje ima višestruku značajnost (Begović, 2006.). Osim što predstavlja izvor društvene snage za pomoć potrebitima, ujedno je i određena vrste prakse i iskustveni način odgoja mladih za aktivnu građansku ulogu u razvoju socijalnog i demokratskog društva. Volonterstvo kao takvo ima veliku značajnost i u razvoju samopoštovanja i vrijednih socijalnih vještina važnih za razvoj svakog pojedinca (Čaljkusić, 2021.). Predstavlja mehanizam za odgovorno odrastanje i vrlo je koristan alat za uvođenje mladih ljudi u građansku odgovornost (Tonković, Marčelić i Krolo, 2023.).

S obzirom da se volontiranje smatra jednom od ključnih odrednica razvijenog civilnog

društva, Pološki Vokić, Marić i Horvat (2013) navode, da je mlade na volontiranje potrebno poticati od najranije dobi te smatraju da bi volontiranje mladih trebalo biti jedan od stratezijskih odrednica svakog društva.

Prema podacima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, u 2020. godini u Hrvatskoj je volontiralo 18 128 osoba u dobi od 18 do 30 godina, odnosno 37% ukupnog broja volontera u 2020. godini. To predstavlja značajan pad u odnosu na 2019. godinu u kojoj je volontiralo 23 233 osoba (36 %) iste dobi (MROSP, 2020.).

Što se tiče područja volontiranja mladih u Hrvatskoj, istraživanje koje su proveli Gvozdanović i sur. (2019), a u kojem je sudjelovalo 260 mladih iz cijele Hrvatske, pokazalo je da je 35% uzorka sudionika mladih imalo volontersko iskustvo u okviru škole ili sveučilišta, 34% u okviru sportske ili glazbene udruge, 18% u organizaciji mladih, a u osobnom angažmanu, tj. na neformalan način djelovalo je 10% od ukupnog broja mladih volontera. Iz ovih podataka vidljivo je da je uključenost mladih u volonterskim aktivnostima prilično niska te da je potrebno sustavno raditi na njihovom uključivanju u volonterstvo (Meštrović, 2021.).

Volonteri dolaze iz različitih sredina i posjeduju širok raspon osobnosti. Motivacije i karakteristike volontera mogu varirati, ali postoje neke zajedničke osobine ličnosti koje se često povezuju s onima koji odluče volontirati. Rezultati istraživanja, koje je provela Mažar (2011) pokazuju da su volonteri u Hrvatskoj najčešće osobe koje su ugodne, savjesne, altruistične, pouzdane i moralne te osobe širokih umjetničkih interesa, čiji su dominantni motivi za volontiranje razumijevanje i vrijednosti.

Polazeći od petfaktorskog modela ličnosti prema kojemu se ličnosti hijerarhijski organiziraju i definiraju kao: „*neuroticizam, ekstraverzija, otvorenost k iskustvu, ugodnost i savjesnost*“ (Mažar, 2011.; Bižanović, 2023.) neki autori objašnjavaju uključivanje mladih u volonterstvo. Kada se govori o ličnostima volontera, dimenzije ugodnosti i ekstraverzije, jesu one poželjne. U tom smislu ugodnost kao dimenzija ličnosti koja se odnosi na odnose s drugim ljudima opisuje osobe koje se nalaze visoko na ovom spektru kao one koji imaju harmonične odnose bez nesuglasica i sukoba s drugim ljudima. Ekstraverzija kao dimenzija ličnosti je također usmjerena na interpersonalne odnose. Osobe koje imaju ovakav tip ličnosti obično vole društvo drugih ljudi, imaju veliku dozu energije, asertivne su i sklone sklapanju novih poznanstava. Kombinacija upravo ove dvije dimenzije ličnosti specifična je za osobe koje volontiraju te se također takva kombinacija naziva i prosocijalna dimenzija prijateljstava

(Bižanović, 2023.).

U poticanju kulture volontiranja kod mladih ljudi posebno važnu ulogu imaju obrazovne ustanove i škole, a posebno sveučilišta (Zrinščak i sur., 2012.). Pristup poticanja i vrednovanja volontiranja na visokoškolskim ustanovama u Hrvatskoj je različit, dok pojedina visoka učilišta mogu biti pozitivan primjer na području razvoja volonterstva u sustavu visokoškolskog obrazovanja, dio njih ne pridaje značajniju pažnju toj temi (Zrinščak i sur., 2012). Ipak, posljednjih nekoliko godina u Republici Hrvatskoj bilježi se sve veći interes mladih za volontiranjem, što je zasigurno rezultat promocije i afirmacije volonterstva, posebice u srednjim školama. Međutim, dosadašnji pristup oslonjen na pojedinačne inicijative valja promijeniti u sustavni, strukturirani i organizirani pristup razvoju prakse volontiranja mladih i infrastrukture koja će to podržavati (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.). U tom smislu, Nacionalni program za razvoj volonterstva, predstavlja strateški okvir za unapređenje i razvoj volonterstva u Republici Hrvatskoj te nadogradnju postojećih javnih politika relevantnih za razvoj volonterstva (Vlada RH, 2015.).

3.3. Motivacija mladih za uključivanje u volonterske aktivnosti

3.3.1. Teorijski koncepti motivacije mladih za volontiranjem

Uz pojam volontiranja često se brojni autori pitaju što je to što motivira ljude da dio svog slobodnog vremena odvajaju za rad koji im neće biti plaćen. Postoji više odgovora, a jedan od jednostavnijih je da volontiranje omogućava stjecanje novih znanja, vještina, iskustava, poznanstava i sl.

Socijalni psiholozi Clary i Snyder (1999) ističu da se ljudi uključuju u volonterski rad da bi podmirili svoje osobne potrebe i ciljeve. Izdvajaju šest osobnih i društvenih motiva zbog kojih ljudi volontiraju: vrijednosti, razumijevanje, poštovanje, karijera, društvo i zaštita. Esmond i Dunlop (2004., prema Meštrov, 2021.) pak dodaju i sljedeće motive: reciprocitet (uživanje u volontiranju i ravnopravna razmjena), prepoznavanje (volontiranje zbog toga što drugi prepoznaju doprinose pojedinca društvu) i reaktivnost (za rješavanje vlastitih problema) (Sušan, 2018.).

Teorijska ishodišta na koja se oslanjaju istraživanja sugeriraju razne podjele motiva za uključivanje mladih u volontiranje. Najzastupljenija podjela je ipak na intrinzične i ekstrinzične motive, odnosno na altruistične i egoistične motive koji pripadaju dvodimenzionalnoj teoriji (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.).

Miljković i Jurčec (2015) navode kako je moguće da su ti motivi načini pojedinaca pristupanja k sreći, odnosno uvjerenja u to kako mogu ostvariti svoju ili tuđu sreću. Također navode kako su ove dvije vrste motiviranosti za volonterstvo pozitivno korelirane s angažiranim, smislenim i ugodnim životom. Neka istraživanja u Hrvatskoj (Ledić, 2007.) naglašavaju osobno zadovoljstvo kao motivaciju za volontiranje. Istraživanje na studentskoj populaciji ističe da motivacija za volontiranje proizlazi iz vlastitih uvjerenja, vezanih za altruistične motive i pomaganje potrebitima (Pološki Vokić, Marić i Horvat., 2013.). U različitim anketama mladi koji volontiraju najčešće spominju intrinzične motive. Volontiranje zbog intrinzičnih motiva je pozitivno povezano s razinom zadovoljstva i sreće. Iako neki možda započnu volontirati zbog želje za pomoći potrebitima, zasigurno će uz te s vremenom razviti i druge motive kao što su društvena funkcija, učenje i razumijevanje ili se pak s vremenom možda otvori i prilika za budući posao ili bude zastupljena funkcija razvoja karijere (Đuksi, 2021.).

Intrinzični motivi za volontiranje uključuju, vrijednosti, učenje i samorazvoj (Miljković i Jurčec, 2015.). Kada se govori o vlastitom zadovoljstvu, u fokusu nisu sebični razlozi zbog kojih bi se osoba osjećala bolje, već se ono veže uz razvoj i rad na sebi, sposobnostima i

osobnim mogućnostima. Razlikuju se tri tipa motiva kod volontera koji se vode intrinzičnom motivacijom. To su: 1. „*volonteri kojima je stalo do koristi onima kojima pomažu*, 2. *volonteri koji uživaju u tom činu i društvenoj interakciji* te 3. *volonteri kojima čin pomaganja stvara osjećaj zadovoljstva*“ (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013:227). Ovakav oblik motivacije prikazuje odnos prema radu i ostvarenju svog rada.

Kod ekstrinzične motivacije pojedinci koji volontiraju ne moraju nužno osjećati zadovoljstvo tim činom. Takve osobe motiv za volontiranjem pronalaze u određenoj dobiti. Primjerice, to može biti volontiranje kako bi dobili određenu validaciju društva i zajednice, volonterski rad kao dobar način ulaganja u ljudski kapital ili smatraju kako volontiranjem mogu produbiti i razviti društvenu mrežu, tj. stvoriti kontakte i poznanstva od kojih će u budućnosti imati neku dobit ili korist (Meier i Stutzer, 2006, prema Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.). Ovaj oblik motivacije također je dobar, ali je nešto rjeđe prisutan. Pokazalo se da ljudi češće volontiraju iz intrinzičnih motiva, te da su puno sretniji od onih čiji su motivi više ekstrinzični (Miljković i Jurčec, 2015).

Erikson (1968) razvija psihosocijalnu teoriju u kojoj navodi kako su starije osobe motivirane za volontiranje kako bi ostale aktivne i u mirovni te da uzvrate zajednici, a mladi imaju tendenciju volontirati kako bi stekli širu sliku svijeta, doprinijeli društvu, pomogli drugima, ali i stekli znanja koja će im pomoći da se poboljšaju i zaposle (Bižanović, 2023.).

Pološki Vokić, Marić i Horvat (2013) u svome radu postavile su tri hipoteze, a jedna od njih se odnosila na povezanost motivacije i područja studiranja. Autori su došli do zaključka da je razina zainteresiranosti mladih za volontiranje toliko niska da bi rezultati istraživanja trebali biti zanimljivi ne samo znanstvenicima, već i kreatorima socijalnih politika, ali i svima koji žele sudjelovati u boljitku društva. Smatraju da je potrebno potaknuti mlade na aktivnije uključivanje u rješavanje problema šire društvene zajednice i volonterske aktivnosti. Apeliraju na stručnjake koji rade s mladima, koji ih obrazuju te koji imaju priliku usmjeravati ih da ih potiču i uključuju u takve aktivnosti

3.3.2. Razlozi ne uključivanja mladih u volonterske aktivnosti

U istraživanju koje je proveo SMART 2006. godine o stavovima mladih o volontiranju na pitanje zašto se u Hrvatskoj premalo volontira, istaknula su se dva razloga (Forčić, 2007.). Prvi razlog koji navode su okolnosti u društvu. Prvenstveno se to odnosi na materijalnu i ekonomsku situaciju ispitanika. Mlađi ispitanici vjeruju da ljudi nisu zadovoljni svojim finansijskim stanjem pa radije obavljaju različite poslove koje ih ne zanimaju. Također napominju da je jedino mjerilo u našem društvu novac. Mladi su ušli u pravi kapitalistički sustav, gdje se posebno naglašava osobna korist i dobit. Drugi razlog koji se navodi je kriza vrijednosti, a povezana je s materijalizmom. Ispitanici smatraju da u društvu vlada veliki materijalizam, ali i mišljenje da volontere netko iskorištava za svoje osobne interese. Nadalje, mladi smatraju da nisu dovoljno informirani o volontiranju te da je ponuda poslova loša. Također napominju i lošu medijsku eksponiranost volontiranja (Morić, 2010.).

U istraživanju koje su proveli Tonković, Marčelić i Krolo (2023) rezultati su pokazali da su najčešće prepreke uključivanja mladih u volontiranje, ponajprije nedostatak slobodnog vremena, 61,1%, zatim, nedostatak prijevoza, 30,1% te nedostatak volonterskih programa u njihovoj neposrednoj blizini, 16,4%. Rezultati upućuju na potrebu za volonterskim aktivnostima unutar lokalne zajednice te samih srednjih škola, tj. obrazovnih ustanova, odnosno u fizičkom smislu mjesta pristupačnija mladima. Istraživanje koje je provela Forčić (2007) govori kako su prepreke koje ljude odbijaju od volontiranja, loša promocija volontiranja u obitelji i okruženju, iskorištavanje volonterskog rada i loše poticajne mjere od strane države.

Potrebno je stoga kontinuirano raditi na stvaranju pozitivnog stava pojedinaca prema volontiranju te organizacijama civilnog društva, kao najčešćem organizatoru volontiranja. Veliku ulogu u promoviranju volonterstva mogu imati mediji koji mogu značajnije utjecati na stavove pojedinaca o volontiranju. Iznimno je važna i sama uloga države i njenih institucija. Mogu uspostaviti model suradnje s neprofitnim organizacijama i uključiti se u provedbu politike volonterskog rada (Galović, 2011.) i na taj način potaknuti veći broj mladih da se uključe u volonterske aktivnosti.

3.3.3. Mehanizmi motivacije za veće uključivanje mladih u volonterske aktivnosti

Identifikacija motiva za volontiranje predstavlja temelj za kreiranje promotivnih poziva koji će potaknuti segment mladih da se uključe u volontiranje. Istraživanjem motiva za uključivanja mladih u volontiranje pomaže se osmisliti strategije za poticanje volonterstva među mladima, kao onih koji su važan „bazu“ volontera, ne samo danas, već i za budućnost civilnog društva (Pološki Vokić, Matić i Horvat, 2013.). Posljednjih nekoliko godina u Republici Hrvatskoj bilježi se sve veći interes mladih za volontiranjem, što je rezultat promocije i afirmacije volonterstva, posebice u srednjim školama (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.). Unatoč iskazanom većem interesu za volontiranje, dosadašnji pristup oslonjen na pojedinačne inicijative, važno je promijeniti u sustavni, strukturirani i organizirani pristup razvoju prakse volontiranja mladih i infrastrukture koja će to podržavati.

Da bi mladi bili motivirani za volontiranje potrebno ih je informirati i pripremiti. Treba ih informirati o tome kakve sve volonterske akcije postoje, gdje ih mogu pronaći, što mogu oni sami raditi i na kraju koje su posljedice njihovog rada. Također je važno informirati ih i o tome da im nisu potrebna znanja i vještine neke posebne struke, već samo dobra volje i malo truda. Treba ukazati na pozitivne stvari koje bi volontiranje moglo donijeti njima, a pogotovo tek nekoj osobi kojoj je potrebna njihova pomoć i puno joj znači (Đuksi, 2021.).

U planiranju volonterskih aktivnosti u školi, preduvjet je slobodno vrijeme učenika i dovoljno atraktivna ponuda volonterskih aktivnosti koje bi učenike potaknuli na aktivnije sudjelovali u društvu. Kako ističe Begović (2006) zbog mnogobrojne motivacijske prirode volontiranja i nemogućnosti točnog određivanja i kategoriziranja zadataka po motivima koje oni podmiruju, bitno je uvijek zadatke i volontersku aktivnost prilagoditi volonteru/ki i njegovim/njezinim potrebama.

3.4. Psihosocijalni učinci volontiranja mladih

Volontiranje ima veliki utjecaj na samu osobu koja volontira s obzirom da potiče međuljudsko ponašanje, povjerenje, toleranciju i empatiju prema drugima te poštivanje općeg dobra (Wilson i Musick, 1999. prema Bižanović, 2023.). Stoga je manje vjerojatno da će osobe koje volontiraju biti diskriminatorne, nasilne te pokazivati vandalizam i sudjelovati u nekom činu nepoštivanja drugih osoba.

Različita istraživanja pokazala su da je volonterstvo jedan od najsnažnijih elemenata koji doprinose razvoju i oblikovanju demokratskih promjena u svakom društvu te doprinosi ekonomskom razvoju zemlje (Forčić, 2007.). Ujedno, tijekom godina postaje sve očitije kako potencijal volonterstva igra sve važniju ulogu u pronalaženju rješenja za različita društvena pitanja, pa tako zanimanje za volonterstvo sve više raste. Iz svih tih razloga, potrebno je utjecati na promjenu društvene klime u korist volontiranja. Teško je reći je li volonterstvo u Hrvatskoj prepoznato kao društvena (a posebice ekonomska) vrijednost, a jedan od ključnih razloga jest i nedovoljan broj istraživanja, odnosno empirijskih i sustavnih podataka i pokazatelja razvoja i percepcije volonterstva u Hrvatskoj, i na lokalnoj i na nacionalnoj razini (Forčić, 2007.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.). Unazad zadnjih osamnaest godina, situacija je nešto bolja i postoje određeni pokazatelji gdje se uočila važnost volontiranja mladih. Posebice se nakon 2007. godine kada je donesen Zakon o volonterstvu u Hrvatskoj povećao broj istraživanja koja su istraživala ovu tematiku. Međutim, potrebno je i dalje vrijedno raditi na razvoju metodologije i ujednačavanju pojedinih kriterija i indikatora prilikom istraživanja volontiranja mladih.

Pozitivno djelovanje volontiranja vidljivo je na individualnoj, osobnoj razini volontera i socijalnoj razini, budući povećava kapacitet mladih za socijalno uključivanje. Posredno volonterizam mladih na široj društvenoj razini utječe na razvoj društvenog kapitala.

Volontiranje dovodi do razvoja višestrukih kompetencija pojedinca i to (Kozina i Mimica, 2016.): 1. osobnih kompetencija - kreativnost, samosvijest, autonomnost u radu, kritičko razmišljanje, mogućnost učenja, odgovornost, fleksibilnost i sposobnost preuzimanja inicijative);

2. socijalnih kompetencija - sposobnost motiviranja, sposobnost timskog rada, sposobnost stvaranja mreže kontakata, vještine vođenja,

3. komunikacijske vještine – slušanje i govorništvo, sposobnost primanja povratne informacije i empatija;

4. kompetencija usmjerenih na obavljanje zadatka u vidu sposobnosti rješavanja problema, sposobnosti planiranja i organiziranja, urednosti, točnosti i kvalitetnijeg sudjelovanja na sastancima.

Jedan od najznačajnijih učinaka volontiranja je osobni razvoj, što je posebice važno za mladu osobu. Mlade osobe koje volontiraju napredovati će u osobnom razvoju, u stvaranju novih poznanstava i stjecanju novih znanja i vještina, te inspiriranju drugih u svojoj okolini da čine isto i odluče se uključiti u volonterske aktivnosti. U novije vrijeme govori se o utjecaju volontiranja na fizičko i mentalno zdravlje. Pomažući drugima pojedinci mogu razviti jače mreže koje ublažavaju stres i smanjuju rizik od bolesti (Bižanović, 2023.).

Pokazalo se da studenti koji su bili podloženi volontiranju, manje su skloni upuštati se u rizična ponašanja i konzumaciju droga i ostalih supstanci (Kohut, 1998., Wilson i Musick, 1999:148 prema Bižanović, 2023.). No međutim, još uvijek sasvim precizno empirijski dokazano zbog čega volontiranje mlade ljude drži dalje od problema. Polazeći od teorije društvene kontrole, smatra se da volontiranje smanjuje rizična ponašanja i delinkvenciju jer mlade ljude izlaže neformalnoj društvenoj kontroli i nadzoru, dok s druge strane teorija diferencijalne asocijacije ili socijalnog učenja govori kako se očekuje da volontiranje smanjuje delinkvenciju jer inhibira društvene kontakte s prekršiteljima zakon (Wilson i Musick, 1999., prema Bižanović, 2023.).

U istraživanju Marrow- Howell (1999) osam od deset volontera izjasnilo se o osjećaju povećane dobrobiti i duševnog stanja te da *„imaju više vremena za prijatelja i poznanika, a tri četvrtine ih vjeruje da sada produktivnije koriste svoje vrijeme“* (Wilson i Musick, 1999:153). Volontiranje pozitivno utječe na mentalno zdravlje, jer volontiranje omogućuje distrakciju od negativnih utjecaja, osjećaj kontrole nad vlastitim životom i okolinom, čime se ublažava depresija, povećava percipiranu samoučinkovitost, samopoštovanje i pozitivan učinak, koji zauzvrat funkcionira kao svojevrsna inokulacija stresa (Wilson i Musick, 1999.).

Volontiranje kao jedan od socijalnih čimbenika ima učinak i na zdravlje, te iako pozitivni učinci volontiranja i aktivizma mogu biti vidljivi čak i nakon jedne volonterske aktivnosti, dobrobiti su veće kod onih ljudi koji volontiraju redovito. Osim po zdravlje čovjeka,

benefiti koje volonterski rad ostavlja na pojedinca, imaju izravan učinak i na zdravstveni sustav zemlje i njegove troškove (Sušan, 2018.).

Nadalje, prednosti volontiranja za odgojno–obrazovne ustanove mogu imati ključnu ulogu u kurikularnom planiranju zbog poticajnog djelovanja volontiranja na sva odgojna područja. Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje ističe vrijednosti koje treba promicati kod mladih, kao i potrebu za usklađivanjem lokalnog i nacionalnog sa svjetskim i globalnim (Kozina i Mimica, 2016.)

Vrijednosti koje treba promicati su sloboda, dostojanstvo, pravednost, društvena jednakost, domoljublje, dijalog i snošljivost, rad, poštenje, mir, zdravlje, očuvanje prirode i čovjekova okoliša te ostale demokratske vrijednosti. Volontiranje mladih na taj način predstavlja snažan zaštitni preventivni čimbenik. Za društvo u cjelini, volontiranje mladih ima dalekosežne pozitivne posljedice među kojima uz posljedice veće građanske odgovornosti i aktivizma među mladima, tu su i ostale pozitivne posljedice poput prevencije poremećaja u ponašanju, veće konkurentnosti mladih na tržištu rada te veće socijalne inkluzije mladih u društvo (Sušan, 2018.).

Različita istraživanja pokazala su da je volonterstvo jedan od najsnažnijih elemenata koji doprinose razvoju i oblikovanju demokratskih promjena u svakom društvu te doprinosi ekonomskom razvoju zemlje. Ujedno tijekom godina postaje sve očitije kako potencijal volonterstva igra sve važniju ulogu u pronalaženju rješenja za različita društvena pitanja, pa tako zanimanje za volonterstvo sve više raste. Kako sami volonteri imaju višestruke koristi od volontiranja, tako i organizacije imaju koristi od volontera. Volonteri mogu uvelike doprinijeti pozitivnom imidžu organizacije jer svoja iskustva dijele s užom i širom zajednicom. Na određeni način volonteri postaju zagovornici i predstavnici organizacije u kojoj volontiraju (Rijavec, Jurčec i Pavlović 2019. prema Hrenek, 2023.).

Volonterstvo može biti način promjene negativnog odnosa prema drugim nacionalnim skupinama (Peko i Munjiza, 2007.). Kako bi se poticalo prosocijalno ponašanje u multietničkim zajednicama, potrebno je i dalje podupirati volonterski rad. Mladi predstavljaju veliki socijalni kapital, stoga je jako važno ulagati u njihov rast i razvoj. Za socijalni kapital u obliku povjerenja treba se izboriti i održavati ga, a to ima veliko značenje kako za pojedinca, tako i za cijelo društvo (Peko i Munjiza, 2007.).

Iznimno je značajna i ekonomska vrijednost volontiranja mladih. Procjena ekonomske vrijednosti volontiranja jedan je od značajnih načina evidentiranja opće korisnosti za neku zemlju. Osim ekonomskih, volontiranje ima i bitne socijalne i druge pozitivne utjecaje na dobrobit i zdravlje pojedinaca uključenih u volontiranje i da je volonterski rad danas jedna od vodećih grana ekonomije i gospodarstva, te se baza volontiranja i učinci šire i zahvaćaju sve veći broj aspekata i domena života ljudi do kojih ono dopire (Hrenek, 2023.).

Volonterstvo potiče vrijednosti koje leže u društvenom kapitalu, kombinirajući organizacijski život zajednice, sudjelovanje u dobrovoljnim udrugama, angažman u javnim poslovima te neformalnu društvenost i socijalno povjerenje. Volontiranje se može promatrati kao oblik građanskog angažmana kroz koji pojedinci mogu značajno doprinijeti vlastitim vizijama društvenog blagostanja stoga ono može imati i snažan ekonomski utjecaj na pojedinca, ali i društvo u cjelini (Brown, 1999. prema Hrenek, 2023.).

Također, društvene učinke volonterstva mogu se podijeliti u četiri kategorije (Wu, 2011. prema Hrenek, 2023.), a to su:

1. jačanje društvenih veza,
2. izgradnja jake, sigurne i kohezivne zajednice,
3. jačanje građanskog angažmana, te
4. isporuka javnih dobara i usluga.

Uz to, volontiranje potiče društveno-odgovorno ponašanje i razvoj demokracije, što ukazuje na činjenicu da volontiranje mladih čini sponu i potrebu te jednu od strategijskih odrednica svakog društva (Zrinščak i sur., 2012.).

4. PRIKAZ RELEVANTNIH ISTRAŽIVANJA O VOLONTIRANJU MLADIH

Neposrednim pregledom relevantnih svjetskih i domaćih istraživanja o uključivanju mladih u volonterske aktivnosti prikazati će se tko su mladi volonteri, koja je motivacija mladih volontera za uključivanjem u volonterske aktivnosti, te koji su učinci volontiranja na mlade volontere. Prikazana istraživanja jesu ona koja su uključivala mlade volontere u dobi od 15 do 30 godina (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Fujie, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; Martinić, 2021.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Karlgren, 2023.).

Značajno istraživanje o volontiranju mladih proveo je Karlgen (2023) u SAD-u sa 20 volontera koji su radili na kriznoj liniji za mlade (suicidalne mlade). Volonteri su bili mladi u dobi od 15 do 20 godina života, prosječne dobi 16,95 godina. Njih 20% volontiralo je na kriznoj liniji 1-2 mjeseca, 20 % od 3-6 mjeseci, 5% od 7-11 mjeseci, 50% 1-2 godine, 5% više od 2 godine volontiranja. Istraživanjem se nastojalo saznati koliki je utjecaj imao rad na kriznoj liniji na volontere. Proveden je upitnik koji se primjenjivao u različitim fazama volontiranja. Ispitivala se motivacija za uključivanjem na kriznu liniju; potencijalno negativni utjecaji i sigurnost volontera; pozitivni učinci volontiranja; ispitalo se kako životno iskustvo sa suicidalnim mislima, ponašanjem i dobi utječe na volontere. Rezultati istraživanja pokazali su da su se mladi uključili u volontiranje kako bi pomogli drugima, vratili “dug“ zajednici, razvili nove vještine i stjecali novo iskustvo, naučili ponešto o mentalnom zdravlju, destigmatizirali probleme mentalnog zdravlja. Volonteri, tj. uključeni mladi, naveli su da su imali velike koristi od samog volontiranja. Povećala se njihova empatija, bilo im je važno što su mogli pomoći drugima, oni sami su imali priliku da se i sami lakše nose s nekim svojim teškoćama mentalnog zdravlja, naučili su što napraviti u kriznim situacijama, imali su osjećaj da su bolje prihvaćeni od drugih, izrazili su veći osjećaj pripadnosti, lakše su se nosili sa vlastitim problemima, imali bolje razumijevanje drugih adolescenata, promijenili način razmišljanja o mentalnim bolestima i više su cijenili vlastiti život. Negativni utjecaji ovakvog volontiranja na kriznoj liniji pokazao je da je 70% mladih izjavilo da im je bilo jako stresno, negativan utjecaj na vlastito mentalno zdravlje istaknulo je 40% ispitanika, 25% je minimaliziralo vlastite probleme i 20% je istaknulo visoka očekivanja od sebe kao volontera (Karlgen, 2023.).

Kako bi se ispitala motivacija mladih i koliko je učinak volontiranja imalo na mlade studente polaznike viših godina tečaja japanskog jezika provedeno je istraživanje (Fujie, 2019.).

Istraživanjem se ispitao potencijal koristi programa za održavanje i pojačavanje veće motivacije studenata - mentora prema učenju japanskog jezika i njihove stečene vještine na kraju programa. Sam istraživač Nagi Fujie osmislio je program podržavajućega učenja na japanskom jeziku u kojem studenti upisani na srednje ili više tečajeve japanskog jezika pomažu japanskoj djeci sa školskim obavezama kao volonteri učitelji koji nisu japanski govornici i nisu japanskog porijekla. U istraživanju su sudjelovala četiri studenta - mentora (2 mladića i 2 djevojke) s treće godine japanskog jezika ili više razine japanskog tečaja. Prosječna dob ispitanika je 21 godina. Metode prikupljanja podataka uključivale su: bilježenje promatranja, upitnik za razmišljanje i osobni polustrukturirani intervju na kraju programa. Studenti su navodili kako je njihova motivacija pomaganje drugima, da vježbaju japanski jezik izvan učionice, mogućnost da im izvorni govornici ukazuju na pogreške, da uče o osobnosti svakog djeteta s kojim bi radili, voljeli bi raditi u Japanu, da steknu iskustvo u podučavanju jezika i da im volontiranje pomogne da se odmaknu od negativnih osjećaja prema sebi ili situacijama u kojima se nalaze. Učinci volontiranja za studente su bili višestruki, od toga da su kroz volontiranje bolje upoznali japansku zajednicu, povećali samopouzdanje u pričanju japanskog i prepoznali vlastite sposobnosti podučavanja (Fujie, 2019.).

Istraživanje provedeno u Kanadi (Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.) imalo je za cilj istražiti zašto su volonteri odlučili svoje slobodno vrijeme provesti na projektu *Food Insecurity and Food Upcycling* kao i trenutni interes volontera za volontiranje s novim organizacijama poput „*Upcycling Kitchen*“. S volonterima je provedena anketa koja je sadržavala 4 područja: 1. stupanj uključenosti u projekt (status, uključenost, trajanje volonterskih aktivnosti, način zapošljavanja i status zanimanja); 2. osobna motivacija za volontiranjem; 3. zapošljavanje i 4. zadržavanje. U istraživanju je sudjelovalo 37 volontera u dobi od 18 godina, većinom se radilo o studentima ili kolegama s posla koji su jedni od drugih saznali za volontiranje. Rezultati istraživanja pokazali su da su glavni motivacijski čimbenici bili altruizam, samorazvoj i poboljšanje društvenog života i to najviše kod studenata. Ono što se pokazalo kao velika dobit za volontere su bile povećane interpersonalne vještine poput timskog rada i suradnje, poboljšana komunikacija, povećano samopouzdanje, socijalizacija, otvorenost, svijest o pitanjima nesigurnosti i hrane, iskustvo u radu s javnošću, vođenje aktivnosti te organizacija i upravljanje vremenom. Ovim istraživanjem dobio se uvid u to da organizatori volontiranja moraju imati pregled jedinstvenih i posebnih vještina svojih volontera kako bi ih mogli najefikasnije uključiti u rad svojih organizacija. Ono što se također pokazalo korisnim je to da će volonteri koji se osjećaju potrebnim i cijenjenima za svoj rad najvjerojatnije

nastaviti s volontiranjem. Administratori unutar organizacija imali bi koristi od usmjerenosti na unutarnje motivacije volontera i davanje malih nenovčanih nagrada kako bi zadržali svoje volontere, na način da svaki volonter ispuni upitnik sa svojim omiljenim aktivnostima, hobijima i kada dođe vrijeme da se oda priznanje konkretnom volonteru, organizacija na temelju ispunjenog upitnika volontera može mu dati nešto u čemu on uživa (primjerice, karte za koncert benda koji voli ili sportsku utakmicu i sl.). Velika je vjerojatnost da će volonteri volontirati više sati ukoliko se osjećaju potrebnima, željnima i priznatima.

Kolika je važnost i značajnost sudjelovanja volontera u zdravstvenom sustavu prikazano je kroz istraživanje koje je provedeno u Izraelu 2016. godine (Roditi, Jaffe, Knobler i Adini, 2019.). Rezultati provedenog istraživanja ukazali su na učinak potencijalno traumatičnih događaja na mlade volontere i rasvijetlili odgovor na pitanje utječu li takvi događaji na njihovu motivaciju za volontiranjem, kao i učinak takvih događaja kada su pod potencijalnim rizikom od nastanka posttraumatskog stresnog poremećaja. U istraživanju su sudjelovali mladi volonteri organizacije *Magen David Adom* (MDA) što predstavlja Izraelski crveni križ. Sudjelovalo je 237 volontera u dobi između 16 i 21 godine života, s prosječne dobi 16,46 godina. Podaci su bili prikupljeni putem upitnika koji je sadržavao: sociodemografske podatke, motivacijske faktore uključivanja u volonterstvo, razinu posttraumatskih simptoma, percipiranu samoeфикаsnost, sudjelovanje u potencijalno stresnim događajima te razinu usamljenosti. Mladi su se uključili u volonterske aktivnosti prvenstveno jer su bili fascinirani bolničkim znanjem, iz humanitarnih razloga i što jednog dana žele postati zdravstveni stručnjaci. Rezultati su pokazali da je 69,9% volontera bilo izloženo nekom od traumatskih događaja. Gotovo većina ispitanih volontera ne spada u skupinu usamljenih. Subklinički stresni simptom pronađen je kod 208 volontera, a najčešće se očitovao u obliku hiper uzbuđenja. Očekivano je da oni volonteri koji su sudjelovali u liječenju teških ozljeda su iskazivali veće postraumatske simptome od onih koji nisu sudjelovali u takvim događajima. Želja volontera da jednog dana postanu liječnici i profesionalna zainteresiranost za zdravstvenom profesijom bili su u pozitivnoj korelaciji s iskazivanjem snažnije humanitarne vrijednosti. Rezultati ove studije su pokazali kako različiti potencijalni stresni događaji mogu imati učinak na motivaciju, percepciju samoeфикаsnosti i riziku od razvoja postraturnatskog stresnog poremećaj kod volontera u Izraelu. Putem ove studije došlo se do zaključka kako je volontiranje u bolnicama iznimno korisno i predstavlja jednu vrstu prakse za mlade koji se jednog dana žele baviti medicinskom strukom, ali isto tako kako je iznimno važno da se za mlade koji se odluče za ovakvo volontiranje trebaju osigurati mjere zaštite od razvoja simptoma postraumatskog stresnog poremećaja (PTSP-a) (Roditi,

Jaffe, Knobler i Adini, 2019.).

Mladi volonteri studenti predstavljaju i važnu sponu između sveučilišta na kojem studiraju i same zajednice u kojoj djeluju. Svrha istraživanja kojega su provele Penvaya i Penvaya (2019) u Rusiji sa studentima Uralsko studentskog okruga imala je za cilj procijeniti učinak volontiranja na znanstvenu aktivnost studenata ruskih sveučilišta i njihov inovativni potencijal. Anketu je ispunilo 1 860 studenata sa 51 sveučilišta iz Uralsko studentskog okruga. Rezultati istraživanja pokazali su da je svaki drugi student bio uključen u neku od volonterskih aktivnosti. Što je veća uključenost studenata u volontiranje, to je bila viša razina njihovog samopoštovanja, te su iskazivali višu razinu svijesti tj. razumijevanja njihove inovativne kulture. Rezultati su pokazali da studenti volonteri mogu ponuditi nove razvojne strategije za promoviranje novih znanstvenih projekata i inovacija. Isto tako uključenost studenata volontera u interakciju s dionicima kroz sudjelovanje koje provode komercijalna poduzeća i nevladine organizacije mogu predstavljati most između fakulteta i drugih dionika u zajednici. U ovom slučaju volontiranje mladih ima veliku dobrobit kako njih sami, ali isto tako i za fakultete na kojima oni studiraju, kao i dionike iz zajednice koji su preko studenata upoznali rad i potencijale pojedinih sveučilišta. Volontiranje mladih na taj način omogućuje stvaranje novih suradnji i djelovanja s različitim dionicima u zajednici (Penvaya i Penvaya, 2019.).

Istraživanje koje su provele Kuznetsova i Solovyeva (2018) pokazalo je da stupanj razvoja profesionalno važnih kvaliteta kod studenata volontera inicijalno je viši u usporedbi s kolegama studentima koji nisu bili uključeni u volontiranje. Istraživanjem se nastojalo istražiti dinamiku psiholoških karakteristika budućih znanstvenih djelatnika koji redovito sudjeluju u profesionalnom usmjerenim volonterskim aktivnostima. Anketa je provedena sa studentima s Odsjeka za zdravstvenu psihologiju i korektivnu psihologiju Kurskog državnog medicinskog sveučilišta (Rusija). Volonteri studenti su volontirali u internatu za djecu s teškoćama u razvoju. Rezultati su pokazali da je uključivanje u pedagoški proces visokoškolske ustanove tzv. „profesionalno volontiranje“ jedna od prioritarnih aktivnosti koja doprinosi duhovno - moralnom odgoju studenata, formiranju profesionalnog i općeg humanističkog svjetonazora. Rezultati ovog istraživanja također su pokazali da su ključne osobine ličnosti studenata volontera: usmjerenost prema humanističkim vrijednostima; motiviranost i spremnost za pružanje pomoći potrebitima; dobro razvijene komunikacijske vještine i empatija (Kuznetsova i Solovyeva, 2018.).

U istraživanju u Kini (Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.) u kojem su sudjelovali studenti,

cilj je bio ispitati međudjelovanje javnog i privatnog interesa, dobrobiti koje utječu na opće volontiranje i volontiranje specifično za COVID-19. Sudjelovalo je 1 871 studenta društvenih znanosti sa 9 kineskih sveučilišta diljem zemlje, prosječne dobi 20,62 godina. Pretežno su sudjelovale studentice, njih 66,97 % i 33,03% studenata. Online anketom ispitalo se je li student sudjelovao u bilo kojoj volonterskoj aktivnosti u 2021. godini. Ono što je bilo specifično za rezultate ovog istraživanja jest vrijednost dobronamjernosti koja proizlazi iz Konfucijskog učenja, što je bila jedna od glavnih motivacija studenata da se uključe u volontiranje, kao i jak državni naglasak na uključivanje u društveno koristan rad. Rezultati su pokazali da su studenti dodiplomskog studija pokazali veću brigu za javni interes i manju sklonost privatnim dobitcima. Oko 63% studenata odlučilo je volontirati kada je aktivnost imala korist za društvo i za njih same. Studentice su imale veće izgleda za volontiranje od studenata. Isto tako rezultati su pokazali da su se studentice manje uključivale u volontiranje u vezi s COVID-19 od njihovih kolega. Stariji studenti, oni čiji su roditelji završili srednju školu, studenti nižih godina, kao i oni čije su obitelji primale socijalnu pomoć prije su se uključili u volontiranje u vezi s COVID-19 za razliku od njihovih kolega.

Barron i Rihova (2011) proveli su u Škotskoj istraživanje koje govori o volontiranju mladih i njihovom sudjelovanju kao volontera na događanjima i festivalima kao strategiji kroz koje mladi mogu steći radno iskustvo i razviti niz vještina za zapošljavanje, unaprijediti vještine timskog rada, umrežavanja i komunikacijskih vještina. Sudionici istraživanja bili su mladi koji su volontirali na festivalu EIMF (Edinburgh International Magic Festival). Ispitala se njihova motivacija za sudjelovanjem kao i dobrobiti volontiranja za njih, samu organizaciju koja je bila organizator festivala i cijelu zajednicu. Odabran je upravo ovaj umjetnički festival iluzije i magije budući je primjer dobre prakse u upravljanju volonterima, te izuzetno popularan i zanimljiv mladima (Goldblatt, 2002.; Holmes i Smith, 2009; Jago i Deery, 2001 prema Barron i Rihova, 2011). Proveden je polustrukturirani intervju s devetero volontera, koji su bili u dobi od 18 do 30 godina, od toga je četvero bilo studenata preddiplomskoga studija, jedan diplomskog i četiri poslijediplomskog studija. Rezultati ovog istraživanja pokazali su da su motivacijski čimbenici uključivanja u volontiranje prilično jednodimenzionalni. Motivacija je altruizam na jednoj strani ljestvice i instrumentalna, utilitarna aktivnost na drugoj strani. Posebice su ih se dojmile materijalne nagrade i povlastice rada u festivalskom okruženju, poput besplatnog pristupa zabavi za osoblje, što je bio najznačajniji motivacijski faktor, ali je također i pripomogao razvoju timskog duha volontera. Također su značajni bili i društveni čimbenici, budući da su željeli upoznati nove ljude, naučiti nešto novo i biti dio tima, pomoći drugima

članovima tima, razviti svoje profesionalne kompetencije, razviti mogućnost umrežavanja i želje za zabavom. Posebno su istaknuli da im je iskustvo volontiranja na ovom festivalu bilo jako značajno i korisno i da su volontirajući stekli dragocjeno iskustvo koje mogu dodati svom životopisu, ali i kao mogućnost da se privuče pozornost potencijalnih poslodavaca budući da se volontiralo na tako značajnom festivalu. Potencijalnim poslodavcima na taj način mogu pokazati da su puno predaniji i entuzijastičniji od nekih njihovih vršnjaka. Također su velike dobrobiti imali volonteri putem ovog iskustava tako što su upoznali nove ljude i dobili uvide u bolje razumijevanje njih samih, postali su nezavisniji, samopouzdaniji u radu s ljudima, ali isto tako im je volontiranje omogućilo da prošire svoje teorijsko znanje i da razvijaju svoje kompetencije, posebice komunikacijske vještine. Ono što je posebno bilo značajno je to što su kroz učenje novih vještina i podmirivanja vlastitih potreba pomagali pritom i drugima. Mladi volontirajući prvenstveno pomažu sebi, ali također i organizaciji organizatoru festivala i cijeloj zajednici. Ono što je rezultat ovog istraživanja pokazao je to da su se volonteri uključili u organizaciju i provedbu ovog festivala jer su željeli biti dio nečeg uzbudljivog, nečega što nije bilo prije ili oni još nisu u tome sudjelovali. Vjerovali su da timski rad i interakcija s drugim volonterima, osobljem i publikom može stvoriti osjećaj nečeg uzbudljivog. Ovo istraživanje pokazalo je da upravo razumijevanje utilitarne motivacije može rezultirati razvojem strukturiranog i dobro organiziranog volonterskog programa koji se može koristiti kao učinkovit alat za razvoj vještina i znanja volontera, te može pomoći u stvaranju budućih prilika za karijeru. Odabir vještina koje bi volonteri mogli razviti tijekom razdoblja volontiranja je vrijedna spoznaja kako za same volontere, ali i za sam događaj. Rezultati ovog istraživanja pokazali su da upravo veza hobija i interesa, volontere duže zadržava u volontiranju, te je time i samim organizatorima olakšan zadatak organiziranja samih volontera (Barron i Rihova, 2011.).

Nacionalno vijeće mladih Irske, 2011. godine provelo je istraživanje o volontiranju mladih (O'Connor, 2011.). Željelo se ispitati koje „poluge“ mogu podržati sudjelovanje u volonterskim aktivnostima, a koje su to prepreke koje mogu spriječiti mlade da volontiraju. U istraživanje je uključeno 25 mladih volontera u dobi od 15 do 25 godina. Podaci su prikupljeni putem 9 fokus grupa i 25 dubinskih intervjua. Za neke je mlade glavni pokretač za uključivanje u volontiranje bilo područje volontiranja, za druge su to bile dobre prilike za rad i druženje s drugima, dok su drugi cijenili fleksibilnost koju nude određene mogućnosti volontiranja.

Rezultati su ukazali na četiri ključna čimbenika motivacije, a to su: 1. povezanost i vjera u temeljni uzrok (društveno okruženje/vršnjačka ili obiteljska povezanost s volontiranjem; želja da se pomogne, dokazana veza između doprinosa i rezultata); 2. prilika za druženje/zabavu (razviti vještine i iskustvo; osjećaj odgovornosti; izazivati samog sebe; slobodno vrijeme; prilika da nešto vrati/osobno pogođen cilj, mogućnost putovanja, priznanja/nagrade/kvalifikacije); 3. prilika za poboljšanje prilika za posao (dostupna obuka); 4. vjerska odgovornost.

Rezultati ovog istraživanja pokazali su također i koje su to prepreke koje sprečavaju mlade da volontiraju. Pokazalo se da se radi o sljedećem: nedostatak vremena; nikada nisu razmišljali o volontiranju; nespremnost da se učini „prvi korak“; nedostatak informacija; osjećaj da se to mladoj osobi ne bi svidjelo; percipiran nedostatak bilo kakve neovisnosti ili autonomije u volonterskoj ulozi; da je premlad za volontiranje; nedostatak pozitivnog uzora volontiranja i/ili podrške vršnjaka; nedostatak prijevoza i zabrinutost oko percipiranih troškova povezanih s volontiranjem.

Mladi volonteri kao dobrobiti volontiranja govorili bi o osjećaju ponosa, osobnog postignuća i užitka koje su izvukli iz svog angažmana u volonterskim aktivnostima. Uspjeh volontera koji uključuje organizacija u ostvarenje određenog cilja ili cilj mnogim je volonterima unio osjećaj ponosa i osobnog postignuća mladih volontera. Volonteri su također navodili da jedan od razloga zašto su počeli volontirati je bio naprosto taj što ih je netko to zamolio.

Školski sustav se pokazao kao jako dobar teren za novačenje mladih volontera. Mnogi sudionici istraživanja naveli su da su dobili informacije, podršku i ohrabrenje tijekom uključivanja u volonterski program. Ključnu ulogu u poticanju mladih da se uključe u volontiranje su bile upute, informacije i poticaji koje su pružili učitelji, kao i formalni program nagrađivanja kao što je „*Gaisce*“, predsjednička nagrada. Mnogi mladi će se uključiti u volontiranje jer vjeruju u cilj. Iako je altruizam ključni čimbenik za mnoge mlade koji se bave volontiranjem, kontinuirano promicanje volontiranja morat će se temeljiti na širem skupu priziva.

Najznačajnije dimenzije koje povećavaju vjerojatnost angažiranja mladih u volonterske aktivnosti su: društveno okruženje mlade osobe, dostupnost informacija o mogućnostima volontiranja te podrsci i ohrabrenju koje one pružaju dobiti od vršnjaka ili cijenjenog utjecaja, poput nekog *influencera* koji je svim dobro poznat.

Vjerojatnost mlade osobe na nastavak svoje volonterske uloge češće je utjecao odnos između rada organizacije i vlastitih uvjerenja pojedinca. Rezultati istraživanja pokazali su da volontiranje može poboljšati relevantne vještine povezane s radnim mjestom i njihovu opću privlačnost poslodavcima. Isto tako pozitivan doprinos tog volontiranja može utjecati na

životopis mlade osobe što se naziva još i „dodatnom dobrobiti“.

Ovo istraživanje sugerira da će mali broj mladih volontera prestati volontirati zbog ne sudjelovanja u cilju koji ih je izvorno potaknuo da se uključe u volontiranje. Nedostatak podrške i priznanja, percipirana nejednakost u zadatku, alokacija i odsutnost autonomije i kontrole potaknuti će mlade na prestanak volontiranja. Vrlo često čimbenici koji su utjecali na prestanak volontiranja mladih bilo je uvođenje novih zahtjeva za vrijeme volontera. To su obično bili zahtjevi usmjereni na ispit ili jednostavna spoznaja da nisu dobro usklađeni u smislu potrebnih vještina, iskustva ili sposobnosti za volontersku ulogu.

Ovo istraživanje prikazuje načine na koje se mogu pozvati mladi u volonterske aktivnosti:

1. Poziv na rebranding i razvoj nacionalne kampanje o podizanju svijesti o volonterizmu - slika o volontiranju i njegovoj važnosti igra važnu ulogu u pozivanju mladih volontera;
2. Naglasak na važnost aktivizma, odnosno doprinosa zajednici i društvene savjesti, mogli bi se korisno artikulirati u bilo kojoj promotivnoj kampanji usmjerenoj na volontere;
3. Poziv na široki ili koordinirani pristup promociji volontera koji uključuje cijeli sektor organizacija civilnog društva i javni sektor, tj. zajednice;
4. Poticanje volontiranja korištenjem promocije vođene vršnjacima i studija slučaja: mladi će se češće poistovjetiti sa svojim vršnjacima volonterima nego sa znatno starijim volonterima;
5. Alat za samoprocjenu za mlade koji su zainteresirani za volontiranje- Matching „klijenti“ s odgovarajućim, dostupnim prilikama za volontiranje: organizacije bi mogle korisno usvojiti način razmišljanja da „nude iskustvo“, a mnogi zainteresirani mladi „kupovati će“ najbolje i najprikladnije iskustvo koje im je dostupno;
6. mogućnost za mlade da isprobaju niz volonterskih uloga bez obaveze za bilo kakvom fiksnom ili dugotrajnom obavezom;
7. Organizacije koje uključuju volontere i voditelji volontera trebali bi imati ključnu ulogu u promicanju privlačnosti volontiranja za mlade;
8. Programi nagrađivanja usmjereni na fleksibilnost i uključivanje volonterske naknade, primjerice nagrada *Gaisce*, koja može biti dobra poluga koja je potaknula mlade na volontiranje (kod nas primjerice nagrada „Volonterski Oskar“);
9. promoviranje programa volontiranja koji su usmjereni na prijelazno razdoblje iz osnovne u srednju škole i mogućim daljnjim nastavkom volontiranja u srednjoj školi;
10. Promicanje fleksibilnosti za zainteresiranog kandidata, posebno oko razine predanosti i potrebnog vremena;

11. Važnost povratne informacije za volontere, volonteri koji imaju vidljive mjere i informacije o opipljivim rezultatima koje se odnose na njihovo volontiranje i trud biti će pozitivnije povezan s volontiranjem (O'Connor, 2011.).

Istraživanja provedena u Republici Hrvatskoj uglavnom su bila provedena u sklopu pojedinih organizacija civilnog društva koja su se provodila u sklopu pojedinih projekata u koje su bili uključeni volonteri. Postoji manji broj završnih i diplomskih radova te istraživačkih radova koji se bave temom uključivanja mladih u volonterske aktivnosti. Kao metoda istraživanja najčešće se koristila kvalitativna metodologija i često puta se radilo o prigodnom uzorku (Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013., Čavar, Pavić i Racz , 2018.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Martinić, 2021., Čaljkušić, 2021.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.; Tonković, Marcelić i Krolo, 2023.).

Istraživanje koje je provedeno za potrebe izrade diplomskog rada (Martinić, 2021.), prikazuje koji su to sve motivi koji su bili ključni za uključivanje u volonterske aktivnosti s djecom (pomoć u učenju) te koje su sve dobrobiti takvog volontiranja za mlade. Upitnik je proveden sa deset volonterki Društva naša djeca Zabok u dobi od 17 do 27 godina. Glavni motivi uključivanja bili su: ljubav prema djeci i radu s njima; dosadašnja iskustva u radu s djecom; osobno napredovanje; želja za pomaganjem i dobrobit zajednice. Dobrobit volontiranja volonterke su vidjele u: sklapanju novih prijateljstava; učenju novih vještina i znanja, stjecanju kompetencija za budući posao; osobno zadovoljstvo i rad s novim ljudima. Zanimljivost ovog rada očituje se i u reakciji okoline na volontiranje mladih: okolinsko pozitivno reagiranje na volontiranje; ponos na volonterski rad (roditeljski ponos na volonterski rad); prijatelji volonteri (uvođenje prijatelja u volontiranje); ali isto tako i pojava predrasude zbog nezarađivanja (loš okolinski stav prema volontiranju zbog neimanja zarade, čuđenje okoline).

Iznimno značajno istraživanje o volontiranju djece i mladih provele su Rijavec, Jurčec i Pavlović (2019). Istraživanje je provedeno u sklopu projekta „Školski volonteri: osnaživanje i mentorstvo škola za koordiniranje volonterskih programa” prikazan u publikaciji „Školski volonter dobrobiti volontiranja u školama“. Rezultati istraživanja dali su odgovore na pitanja što je volontiranje, koji su motivi za volontiranje kod djece i mladih, koje su posljedice za volontere, a koje za zajednicu. Istraživanje se sastojalo od dva dijela. Prvi dio istraživanja bio je kvantitativnog tipa, a u njemu su korištene različite skale i upitnici, dok je drugi dio bio kvalitativnog tipa, a kao metoda korištene su fokus grupe. Učenici osnovnih i srednjih škola

bili su uključeni u volonterski program vršnjačke pomoći pri učenju. U prvom djelu istraživanja sudjelovalo je 388 učenika osnovnih škola od 5. do 8. razreda i 239 učenika srednjih škola od 1. do 4. razreda s područja gradova Osijeka, Bjelovara, Splita i njihove okolice. Na početku provedbe volonterskih programa u osnovnoj školi u eksperimentalnoj skupini bio je 221 učenik (54,4 %), a u kontrolnoj 177 učenika (45,6 %). U srednjoj školi u eksperimentalnoj skupini sudjelovalo je 120 (50,2 %) učenika, a u kontrolnoj 119 (49,8 %). U šest fokus grupa sudjelovala su ukupno 62 učenika, 31 učenik/ica osnovnih škola s područja Splitsko-dalmatinske, Osječko-baranjske i Zagrebačke županije te 31 učenik/ica srednjih škola s područja Bjelovarsko-bilogorske, Splitsko-dalmatinske i Osječko-baranjske županije. Fokus grupe uključivale su šest tema: motivi za uključivanje u projekt; pozitivna i negativna iskustva u volontiranju; opće zadovoljstvo volontiranjem i izvori zadovoljstva; osobne promjene koje su se dogodile tijekom volontiranja i korist koju će volontiranje učenicima donijeti u budućnosti.

Učenici procjenjuju da u najvećoj mjeri žele volontirati zbog toga što to odražava njihove životne vrijednosti i zbog toga što žele nešto naučiti/ razumjeti, dok je najmanje izražen motiv samozaštite kod učenika osnovne i motiv druženja kod učenika srednje škole (iako su i ti motivi procijenjeni nešto iznad prosječno). Svi učenici vrlo visoko procjenjuju svoj osjećaj građanskih dužnosti, ali razvijenost svojih građanskih vještina procjenjuju tek nešto iznadprosječnim. Kod učenika osnovne škole djevojčice su, kad su u pitanju motivi volontiranja, imale izraženiji motiv vrijednosti nego dječaci, dok kod učenika srednje škole nije bilo razlika u izraženosti pojedinih motiva između mladića i djevojaka.

Nalazi fokus grupa navode ove motive za uključivanjem u volontiranje za učenike osnovnih škola: 1. Pomaganje drugima - želja za pomaganjem; pomaganje kao vrijednost; mnogo potrebitih ljudi; 2. Osobni razvoj i dobrobit - osjećaj sreće pri pomaganju, samorazvoj; 3. Želja za učenjem i razumijevanjem- znatiželja; korisnije provođenje slobodnog vremena; 4. Druženje - drugi iz razreda/škole su se priključili; 5. Osobna korist - izostajanje sa sata ; pomoć pri upisu u srednju školu.

Rezultati učenika srednjih škola obzirom na motive za uključivanje u volontiranje pokazali su sljedeće: 1. Želja za učenjem - preporuka profesora/razrednika; znatiželja; korisno utrošeno slobodno vrijeme; učenje; 2. Pomaganje drugima - želja za pomaganjem; posjedovanje znanja i vještina koje mogu pomoći drugima; 3. Osobni razvoj i dobrobit - osjećaj korisnosti, sreće i zadovoljstva; rad na sebi; 4. Druženje - upoznavanje i stjecanje novih prijatelja; biti članom volonterskog kluba; 5. Osobna korist - važnost pri zapošljavanju.

Rezultati ovog istraživanja pokazuju da je sudjelovanje u volontiranju dovelo kod učenika osnovnih škola do toga da osjećaju dužnost pomagati drugima, pridonijeti da svijet postane bolje i pravednije mjesto, suosjećaju s onima prema kojima se drugi ne ponašaju pravedno i žele to popraviti. Učenici osnovnih škola ne samo da su postali svjesniji svojih građanskih dužnosti nego nakon volontiranja vjeruju i da su spremniji nešto poduzeti u svojoj okolini da se stvari promijene (primjerice iznijeti problem razredniku ili napisati nešto o problemu na nekoj društvenoj mreži). Za razliku od njih, kod učenika srednjih škola nije došlo do takvog pozitivnog utjecaja volontiranja.

Zaključno ovo istraživanje je pokazalo da je volontiranje pozitivno utjecalo na aktivno građansko ponašanje (građanske dužnosti i građanske vještine) kod učenika osnovne škole, a povećalo se i njihovo zadovoljstvo životom, dok je kod učenika srednjih škola, volontiranje utjecalo samo na povećanje zadovoljstva školom. Učenicima se također jako svidjelo što zajedno sudjeluju u projektu pomaganja. Osim što su se tijekom volonterskih aktivnosti zajedno dobro zabavili, povećala se školska kohezivnost i, kako su naveli, više se druže, surađuju i složniji su te zajedničkim snagama nekome pomažu. Učenicima u osnovnoj školi najviše su se tijekom volontiranja svidjeli kreativni zadaci i aktivnosti, znanja koja su stekli kroz volontiranje i radionice, te otvoreni razgovori o današnjim problemima u društvu. Za učenike srednjih škola druženje tijekom volontiranja je imalo najveći značaj. Upoznali su nove ljude, stekli nove prijatelje, a neki volonteri su imali i priliku upoznati volontere iz drugih zemalja. Puno im je značilo što su se imali prilike više družiti, razmijeniti iskustva te kroz grupni rad više surađivati i postati složniji. Svidjelo im se što mogu pomoći nekome u nečemu što je njima lagano, što znaju, a što primatelji pomoći smatraju važnim i pokazuju im zahvalnost i sreću. Neki učenici su naveli kako je to i njih same ispunilo osjećajem sreće, te kako su shvatili da su svi dio nečeg važnog i da na taj način šire dobro. Stekli su iskustva u nekim novim situacijama u kojima se možda ne bi našli i kako volontiranje vide kao priliku za učenje za život - „životnu školu“.

Učenici volonteri, sudionici u programu vršnjačke pomoći pri učenju, poučavajući druge i za sebe su pronašli neke nove načine učenja – lakše uče, kontinuirano utvrđuju gradivo, bolje se organiziraju, što se odrazilo na bolji uspjeh u različitim predmetima. Kroz pripremu za humanitarne akcije razvili su kreativnost, naučili neke nove vještine poput šivanja, izrađivanja ukrasa te prodaje, tj. poduzetništva, a kroz akcije uređenja škole vještinu vrtlarenja. Naveli su da su kroz projekt volontiranja naučili različite načine na koje mogu pomoći ljudima u nevolji. Tijekom volontiranja učenici postaju svjesni promjena u svojoj ličnosti. Smatraju da su postali

bolje osobe: bolje rješavaju vlastite probleme i da su općenito sretniji otkad volontiraju.

Ovo je istraživanje doprinijelo kreiranja preporuka za poboljšanje volonterskih programa iz perspektive samih učenika. Preporuke su: 1. Značaj vršnjačkog pomaganja u učenju jer mnogim učenicima učenje predstavlja stres; 2. Bilo bi dobro bolje organizirati volontiranje u smislu jasnoće točnog vremena i mjesta sastanaka; 3. Važni su mjesečni sastanci volontera radi razmjene iskustva; 4. Sastanci jednom tjedno dovoljni su za pripremu, a tijekom akcija trebaju biti i češći; 5. Više povezivanje s volonterima iz drugih zemalja; 6. Više povezivanje s volonterima iz drugih škola; 7. Imati u školi „saveznika“ za volontere; 8. Zajednički izleti volontera; 9. Akcije koje okupljaju učenike, profesore i roditelje; 10. Samostalno organiziranje akcija, primjerice za bolesnu i napuštenu djecu, stare i nemoćne, beskućnike (Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.).

Kako bi se ispitalo koliko studenti volontiraju i koja je njihova glavna motivacija provedeno je komparativno istraživanje u sklopu kojega su sudjelovali i hrvatski studenti volonteri (Zrinščak i sur., 2012.). Istraživanje o volontiranju studenata Sveučilišta u Zagrebu te Tehničkog i Društvenog veleučilišta u Zagrebu, provedenoga 2006.-2007. godine, a koje se provodilo u sklopu međunarodnoga komparativnog istraživanja studenata u 14 zemalja svijeta. Cilj istraživanja bio je prikupiti podatke o različitim vidovima volontiranja (iskustvo, osnovni oblici, razlozi i koristi volontiranja, vrijednosti povezanih s volontiranjem), a posebice dobiti uvid u međunarodne razlike. U istraživanju u Hrvatskoj sudjelovalo je 600 studenata fakulteta i veleučilišta u Zagrebu (društvenih, ekonomskih, tehničkih, prirodnih i humanističkih znanosti). Korišten je upitnik koji je obuhvatio pitanja volontiranja podijeljena u tri ključna područja: iskustvo volontiranja (područje i oblici, učestalost, poticaji za volontiranje), motivacije za volontiranje te koristi od volontiranja. Upitnik je ispitivao i vrijednosne stavove te prikupio neke najosnovnije sociodemografske informacije (spol, dob, dohodak). S obzirom na spol ispitanika, sudjelovalo je 63,5% studentica i 36,5% studenata. Prosječna životna dob iznosila je 21,89 godina. Rezultati istraživanja vezano za motive uključivanja u volonterske aktivnosti, prikazali su distribuciju pojedinih odgovora za sve ispitanike te se pokazalo da ispitanici najviše vrednuju intrinzične/altruističke motive, zatim slijede instrumentalni motivi povezani s volontiranjem radi osobnih probitaka. Pozitivno, iako nešto manje od prethodne skupine motiva, vrednovani su tzv. socijalni motivi koji su okrenuti jačanju socijalne komponente života ispitanika/pojedinca. Na samom su kraju svrstani motivi koji su nazvani terapeutsko-samopomažućim. Kada se govori o učincima volontiranja na studente, najviše se

vrednuju intrinzični/socijalni učinci: vlastito zadovoljstvo, stvaranje društvenih kontakata, mogućnost naučiti nove stvari te u nešto manjoj mjeri stvaranje povjerenja među ljudima. Najmanje su vrednovali čestice koje se odnose na ispunjavanje zakonskog zahtjeva za obavljanje društveno korisnog rada ili priznanje od strane prijatelja/kolega. Studenti volonteri u nešto su većoj mjeri vrednovali intrinzično/socijalne koristi. Na pitanje o tome iz kojih su izvora saznali za volontiranje, ispitanici su najviše istaknuli prijatelje, zatim medije i Internet, a tek potom roditelje i učitelje (Zrinščak i sur., 2012.).

Pološki Vokić, Marić i Horvat (2013) provele su opsežno istraživanje sa 255 studenata diplomskih studija na Sveučilištu u Zagrebu s njegovih sedam sastavnica (Ekonomski fakultet, Kineziološki fakultet, Fakultet elektrotehnike i računarstva, Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije, Filozofski fakultet, Studijski centar socijalnoga rada pri Pravnom fakultetu, Učiteljski fakultet) putem visoko strukturirano anketnog upitnika koji se sastojao od: inventara volonterskih funkcija, testa ličnosti i pitanja uz osobna obilježja: spol i studij ispitanika.

Motivi za volontiranje koje su studenti navodili bili su: najviše altruističkih razloga (33%) zbog uvjerenja da je potrebno pomagati drugima; bolje razumijevanje svijeta oko sebe i potreba osoba drugačijih od njih samih. Prvenstveno motivirani usmjerenošću na druge. Motivi nisu bili međusobno isključivi. Vrijednosti i bolje razumijevanje prisutni kod oba spola, jedino su mladići istaknuli više da su im važniji društveni odnosi jer će na taj način učvrstiti i razviti odnosne s drugim ljudima, tj. izgraditi svoje društvene mreže. Kod studentica zastupljenije volontiranje u svrhu učenja i razumijevanja svijeta oko sebe te u svrhu psihološkog rasta i razvoja nego kod studenata.

Altruistični motivi prisutniji kod studentica, a egoistični motivi jednako prisutni kod jednih i drugih. Što je kod pojedinca izraženije “mišljenje” kao obilježje ličnosti to je manja potreba za volontiranjem zbog “osobnog razvoja”, “društvenog odnosa” i “samozaštite”, a ukoliko je izraženiji “osjećaji” kao obilježje ličnosti to je veća potreba za volontiranjem.

Ovo istraživanje dovelo je do pojedinih zaključaka i ponudilo je moguće prijedloge i preporuke za ubuduće, a to su: veća promocija volontiranja, posebice prema mladićima. Rezultati ovog istraživanja mogu biti zanimljivi i kreatorima socijalnih politika, znanstvenicima i svima koji doprinose boljitku društva kako bi potaknuli mlade na uključivanje u volonterske aktivnost. Važnu ulogu u promicanju volonterstva među studentima imaju i sami profesori (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.).

Veći dio istraživanja o volontiranju mladih pronalazi se u sklopu izrade pojedinih

diplomskih radova. Jedno takvo istraživanje za cilj je imalo ispitati stavove, aktivnosti i motivaciju mladih za volontiranjem na području grada Splita (Čaljkušić, 2021.). U istraživanju je sudjelovalo 344 mladih Splitskana u dobi od 18 do 29 godine. Broj sudionika u dobi od 18 do 21 godine iznosio je 28,8%, 51,2% u dobi od 22 do 25 godina te u dobi od 26 do 29 bilo je 20,1%. U istraživanju je sudjelovalo 66,6% žena i 33,4% muškaraca. Podaci su bili prikupljeni online anketom. Rezultati su pokazali da bi mladi bili zainteresirani za volontiranje ukoliko bi se vrednovala vještine stečene volontiranjem (61,3%), nešto manje bi ih motivirala zagarantirana prednost pri zapošljavanju zbog volonterskog iskustva (43,3%) te certifikati, potvrde ili preporuke zbog volonterske aktivnosti (41,3%). Pokrivanje troškova (prijevoza i sl.) motiviralo bi u 21,5% sudionika, dok 10,8% sudionika ništa ne bi motiviralo na volontiranje. U istraživanju su se također ispitivala mišljenja sudionika o volonterskom doprinosu. Većina sudionika složila se kako volontiranje pridonosi stjecanju novih znanja (90,7%), upoznavanju novih ljudi (94,7%), podizanju svijesti o problemima u zajednici (90,40%) te osobnom rastu (87,2%). U nešto manjim distribucijama, ali i dalje više od polovine sudionika (64%), smatra kako volontiranje pridonosi i rješavanju osobnih problema (Čaljkušić, 2021.).

Brojna istraživanja pokazala da su mladi volonteri najčešće studenti pojedinih studija (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Fujie, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; Martinić, 2021.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Kalgren, 2023.). U tom smislu Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda (2021) provele su zanimljivo istraživanje o iskustvu, oblicima volontiranja, razlozima i mogućnostima uključivanja u volonterske aktivnosti na Sveučilištu u Zadru. Ovim istraživanjem željelo se utvrditi iskustvo, osnovni oblici, razlozi i mogućnosti uključivanja studenata u volonterske aktivnosti na Sveučilištu u Zadru te utvrditi spremnost nastavnika za organiziranje studentskih volonterskih aktivnosti i uvođenje oblika društveno korisnog učenja u nastavu. U istraživanju je sudjelovalo 340 studenata preddiplomskog i diplomskog studija i 136 nastavnika s područja znanosti i akademskog zvanja sa Sveučilišta u Zadru. U uzorku studenata je bilo 276 studentica (77%) i 64 studenata (23%), od kojih 251 (74%) studira na preddiplomskoj, a 89 (26%) na diplomskoj razini. U uzorku su zastupljeni studenti s gotovo svih studija koji se izvode na Sveučilištu u Zadru, a pripadaju društvenom, humanističkom, tehničkom, biotehničkom, biomedicinskom i interdisciplinarnom području znanosti. Provela se *online* anketa za studente i jedna za profesore. Ova studija pokazala je da kao glavni razlog nevolontiranja studenti navode nedostatak vremena uzrokovan radom (jer moraju raditi uz studij),

obiteljskim obavezama (imaju djecu) ili opterećenošću učenjem koje im ne ostavlja slobodnog vremena. Rezultat ovog istraživanja predstavio je i neke mogućnosti koje bi se mogle primjenjivati u budućnosti, a to je da su obje skupine (volonteri i ne-volonteri) prepoznali osobni i društveni značaj volontiranja, kako za sveučilišnu, tako i za širu zajednicu. Studenti-volonteri također su značajno uvjereniji da im se može povjeriti ozbiljan posao u odnosu na studente ne-volontere unatoč tome što se radi o dobrovoljnom i besplatnom radu. Stoga treba razmišljati o mogućnostima da se studentima povjere složeni i odgovorni poslovi. Profesori i studenti slažu se da prvenstveno profesori trebaju poticati volontiranje studenata i pružiti im priliku da volontiraju u raznim događanjima na sveučilištu, ali smatraju i da bi bilo dobro imati zasebnu službu zaduženu za volontiranje. Ipak, dio nastavnika smatra da nastavnici imaju previše posla da bi se bavili studentskim volontiranjem. Studenti se u odnosu na profesore manje slažu s tom tvrdnjom što je možda posljedica toga da nisu dobro upoznati sa svim aspektima profesorske profesije. Obje se skupine slažu da vrednovati volontiranje studenata treba prije svega pisanim potvrdama, pohvalnicama ili zahvalnicama, a dodjela ECTS bodova u obje je skupine prilično nisko na ljestvici. Što se tiče vrsta volonterskih aktivnosti tu dominiraju one humanitarnog karaktera, a potom aktivnosti koje uključuju rad s djecom. Neznatna prednost daje se aktivnostima koje organiziraju sami studenti, ali trećina ispitanih želi se uključiti u aktivnosti koje organiziraju profesori na Sveučilištu (Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.).

Kako bi se bolje razumjela i ispitala povezanost volonterske motivacije s indikatorima vrijednosnih orijentacija i političke participacije Tonković, Marčelić i Krolo (2023) proveli su istraživanje sa mladima. U istraživanju je sudjelovalo 314 mladih od 15 do 34 godina, sudjelovalo znatno više osoba ženskog spola (84,7 %) iz cijele Hrvatske. Metoda prikupljanja podataka je bio anketni upitnik i primijenjena skala volonterske motivacije koja se temelji na funkcionalističkom pristupu volontiranju. Rezultati su pokazali da su europske vrijednosti i solidarnost s ranjivim društvenim skupinama značajan prediktor motiva razumijevanja i pomaganja. Na drugom mjestu je indeks samozaštite i osobnog razvoja, potreba za bijegom od vlastitih problema i negativnih emocija, kao i želja za osobnim razvojem. Instrumentalni čimbenici, odnosno motiviranost potencijalnim koristima od volontiranja za profesionalni razvoj, na trećem su mjestu. Najmanju pak ulogu imaju društveni odnosi. Indikativno je primijetiti da su volonteri koji žive u četiri najveća hrvatska grada (više od 90,000 stanovnika) značajno manje motivirani društvenim odnosima u usporedbi s volonterima iz gradova srednje veličine. Rezultati istraživanja pokazali su da mlade volontere ponajviše motiviraju intrinzični

i altruistički motivi, dok su instrumentalni motivi poput razvoja profesionalnih vještina i napredovanja u karijeri od sporedne važnosti. Za društvene odnose motiviraniji su mlađi volonteri. Motiv društvenih odnosa je značajniji među volonterima srednjoškolske dobi (od 14 do 18 godina), kao i mladima koji često pohađaju vjerske obrede. Motiv razumijevanja i pomaganja prisutniji je kod djevojaka, mladih kojima su podmirene materijalne potrebe te su postigli više vrijednosti na skali europskih vrijednosti i skali solidarnosti sa ranjivim skupinama. U ovom istraživanju došlo se do spoznaje da je ubuduće važno kod budućih istraživanja volonterske populacije u Hrvatskoj uključiti i različite profile volontera kako bi se postigao ravnomjerniji udio muškaraca i žena u uzorku (Tonković, Marčelić i Krolo, 2023.).

Ćavar, Pavić i Racz (2018) proveli su istraživanje s ciljem procjene stavova i zastupljenosti volontiranja u srednjoškolskoj populaciji na području grada Vinkovaca. Specifičan cilj istraživanja bio je usmjeren na procjenu uvjerenja i stavova učenika dviju srednjih škola s područja grada Vinkovaca o volontiranju, uključenost učenika u volontiranje i zadovoljstvo učenika volontiranjem. Uzorak ispitanika činili su učenici dviju srednjih škola: Zdravstvena i veterinarska škola „Dr. Andrija Štampar“ (n=50) i Gimnazija „Matija Antun Reljković“ (n=50). Rezultati ovog istraživanja pokazuju da razloge razmjerno slaboga volontiranja i motiviranosti za volontiranje u Hrvatskoj najviše ispitanika, njih 27%, vidi u tome da iskorištavanje volonterskoga rada negativno djeluje na motivaciju za volontiranje. Njih 25% navodi kako se u školama volontiranju ne pridaje dovoljno pažnje, pa djeca i mladi nemaju gdje naučiti o volontiranju, a 21% ispitanika kao razlog navodi da se volonterski rad kod nas ne cijeni dovoljno, te da se volontiranju ne pridaje dovoljno pažnje kroz medije (novine, TV). Ovo istraživanje je pokazalo da se 19 % ispitanika izrazito slaže s tvrdnjom da volonteri financijski opterećuju instituciju u kojoj volontiraju, pa se zbog toga institucije teško odlučuju na prihvatanje volontera. Također kao razloge ne volontiranja, ispitanici navode lijenost, velik broj obaveza u školi, bolest, loše stanje u državi, te vjerske raznolikosti, siromaštvo i nacionalnu pripadnost. Isto tako 43% ispitanika izrazito se slaže s tvrdnjom da bi prednost volonterima prilikom zapošljavanja motiviralo ljude za volontiranje. Nadalje, 39% ispitanika, slaže se s tvrdnjom da bi pokrivanje troškova (prijevoza, toplog obroka) motiviralo ljude za volontiranje. Bolje informiranje javnosti s pojmom i važnosti volontiranja doprinijelo bi unaprjeđivanju volontiranja, s tom tvrdnjom izrazito se slaže 35% ispitanika, a 33% njih s tvrdnjom da bi uvođenje sadržaja o volontiranju i poticanje na volontiranje u školama doprinijelo unaprjeđivanju volontiranja. Kada su se ispitivali učinci volontiranja, 61% ispitanika najviše se slaže s tvrdnjom da se volontiranjem mogu upoznati zanimljivi ljudi, a 32% njih se izrazito

slaže s tvrdnjama da volonteri mogu pomoći u rješavanju problema lokalne zajednice. Jedan od značajnih rezultata ovog istraživanja je i to da se u Hrvatskoj volonterski rad dovoljno ne cijeni, te da nije kao takav popularan među mladima. Mladi ne znaju puno o mogućnostima i prednostima volontiranja; država ne donosi poticajne mjere za unapređenje volontiranja; mediji ne pridaju dovoljno pažnje.

4.1. Analiza prikazanih relevantnih istraživanja

Volontiranje mladih ima značajan utjecaj kako za same mlade koji volontiraju, tako i za osobe ili grupe ljudima kojima pomažu, a isto tako i za organizatore volontiranja i samu zajednicu.

Prikazana istraživanja provedena u različitim zemljama svijeta i u Hrvatskoj potvrđuju da volontiranje mladih pridonosi boljitku i osobnom razvoju mladih i njihovom aktivnijem uključivanju u društvene aktivnosti, gdje upravo kroz volontiranje postaju aktivni građani koji mijenjaju situacije na bolje i pomažu zajednicama da se razvijaju (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Roditi, Bodas, Jaffe, Knobler i Adini, 2019.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Biondić, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.).

Rezultati prikazanih istraživanja pokazali su da uglavnom volontiraju mladi u 20. godinama i da se najčešće radi o studentima volonterima (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Fujie, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; Martinić, 2021.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Karlgren, 2023.). U Hrvatskoj najviše volontiraju studenti društvenih te humanističkih znanosti, potom slijede studenti prirodnih znanosti, dok studenti ekonomije i tehničkih znanosti u prosjeku volontiraju manje (Zrinščak i sur., 2012.).

Jedan od razloga koji se navodi zašto su studenti aktivniji i spremniji da se prije uključe u volonterske aktivnosti je to što se bolje snalaze i djeluju zbog većeg znanja i boljih organizacijskih vještina, ali i boljeg razumijevanja potreba društva (Ilišin, 2008.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.).

Što se tiče spola volontera, istraživanja su pokazala da su djevojke sklonije volontiranju

od mladića te da zbog svojih bioloških, psiholoških i radnih obilježja su sklonije neformalnom volontiranju usmjerenom na pomaganje susjedima i bližoj zajednici te one aktivnosti koje traže veću razinu brižnosti i sklonost njegovanju, dok s druge strane mladići volontiraju u aktivnostima za koje dobivaju priznanje i koje može doprinijeti razvoju njihovih karijera (Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Biondić, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Tonković, Marcelić i Krolo, 2023.).

Kada govorimo o nekim karakteristikama ličnosti studenata volontera to su: usmjerenost prema humanističkim vrijednostima; motiviranost i spremnost za pružanje potrebitima; dobro razvijene komunikacijske vještine i empatija (Arić i Laklija, 2015.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.).

Kada govorimo o motivaciji mladih za uključivanjem u volonterske aktivnosti prevladavaju altruistični motivi (Rondeau, Stricker, Kozachenko, Chante i Parizeau, 2020.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Karlgren, 2023.; Tonković, Marcelić i Krolo, 2023.).

Sažimajući rezultate istraživanja najčešći motivi uključivanja mladih u volonterske aktivnosti su:

- želja za pomaganjem drugima (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Fujie, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; Martinić, 2021.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Karlgren, 2023.);
- pomaganje svojoj zajednici (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Fujie, 2019.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; Martinić, 2021.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Karlgren, 2023.);
- razvijanje novih vještina (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Fujie, 2019.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; Martinić, 2021.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Karlgren, 2023.);
- stjecanje novog iskustva (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.;

- Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Fujie, 2019.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; Martinić, 2021.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Karlgren, 2023.);
- odmicanje od negativnih osjećaja prema sebi ili situacijama u kojima se nalaze (Fujie, 2019.; Karlgren, 2023.);
 - poboljšanje svog društvenog života (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Martinić, 2021.; Čaljkušić, 2021.);
 - stjecanje iskustva rada u profesiji za koju se obrazuju (Barron i Rihova, 2011.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Roditi, Bodas, Jaffe, Knobler i Adini, 2019.; Fujie, 2019.);
 - biti društveno koristan član društva (Barron i Rihova, 2011.; Fujie, 2019.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Karlgren, 2023.); da se zabave (Barron i Rihova, 2011.);
 - dobiti besplatan pristup pojedinim aktivnostima tijekom volontiranja (Barron i Rihova, 2011.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.);
 - biti dio tima koji provodi pojedinu aktivnost (Barron i Rihova, 2011.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.);
 - stjecanje profesionalnih kompetencija (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Fujie, 2019.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; Martinić, 2021.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Karlgren, 2023.);
 - razvijanje novih mreža poznanstava (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Martinić, 2021.; Čaljkušić, 2021.);
 - mogućnost dobivanja priznanja/nagrade (Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; O'Connor, 2011.; Čaljkušić, 2021.);
 - mogućnost besplatnog putovanja (O'Connor, 2011.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.);
 - vjerska odgovornost (O'Connor, 2011.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.);
 - prethodno pozitivno iskustvo rada s pojedinim pojedincima ili grupama (Martinić, 2021.);

- životne vrijednosti (O'Connor, 2011.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.);
- osobni razvoj i dobrobit (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Fujie, 2019.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; Martinić, 2021.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Karlgren, 2023.);
- bolje razumijevanje sebe i potreba drugačijih od njihovih (Barron i Rihova, 2011.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Fujie, 2019.; Karlgren, 2023.);
- zbog znatiželje (Barron i Rihova, 2011.);
- stjecanja prednosti kod zapošljavanja (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.);
- vrednovanja vještina stečenih volontiranjem (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.);
- blizina mjesta volontiranja (O'Connor, 2011.);
- mogućnost pokrivanja troškova prijevoza/toplog obroka (Ćavar, Pavić i Racz, 2018.; Čaljkusić, 2021.).

Ono što su podaci pokazali jest da motivi za volontiranjem nisu međusobno isključivi, nego su povezani i međusobno se nadopunjuju (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.). Mladi su uglavnom vođeni intrinzičnim motivima i željom da pomognu drugima, ali također, radi se i o kombinaciji intrinzičnih i ekstrinzičnih motiva, gdje mladi osim što žele pomoći drugima žele pomoći i sebi, na način da razvijaju i poboljšaju svoje vještina i znanja koja im kasnije mogu pomoći u privatnom i profesionalnom smislu. Posebice je ovo prisutno kod studenata volontera koji volontiranjem nastoje steći i poboljšati postojeće kompetencije kako bi kasnije bili konkurentniji na tržištu rada (O'Connor, 2011.; Barron i Rihova, 2011.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Roditi, Bodas, Jaffe, Knobler i Adini, 2019.; Fujie, 2019.; Martinić, 2021.). Identifikacija motiva za volontiranje predstavlja temelj za kreiranje promotivnih apela koji će potaknuti segment mladih da se uključe u volontiranje.

Nadalje, sažimajući rezultate provedenih istraživanja o dobrobitima za mlade volontere one su:

- povećanje empatije (Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Karlgren, 2023.);

- olakšano nošenje s vlastitim problemima (Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Karlgren, 2023.);
- bolje razumijevanje drugih mladih (Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Karlgren, 2023.);
- bolje razumijevanje drugačijih skupina ljudi (Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Fujie, 2019.);
- povećanje samopouzdanja u primjeni pojedinih znanja i vještina (Barron i Rihova, 2011.; Fujie, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.);
- prepoznavanje vlastitih sposobnosti (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Fujie, 2019.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; Martinić, 2021.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Karlgren, 2023.);
- unapređenje interpersonalnih vještina poput timskog rada i suradnje (Barron i Rihova, 2011.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.);
- poboljšanje komunikacijskih vještina (Barron i Rihova, 2011.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.);
- veća otvorenost prema novim situacijama i procesima (Barron i Rihova, 2011.; Fujie, 2019.; Roditi, Bodas, Jaffe, Knobler i Adini, 2019.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.);
- veća svjesnost o pojedinim problematikama s kojima su se susretali kroz volontiranje (Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Fujie, 2019.; Roditi, Bodas, Jaffe, Knobler i Adini, 2019.; Karlgren, 2023.);
- stjecanje novih vještina poput rada s javnošću (Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.);
- bolja organizacija i upravljanje vremenom (Barron i Rihova, 2011.; Fujie, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.);
- veće samopoštovanje (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Fujie, 2019.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; Martinić, 2021.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Karlgren, 2023.);

- širenje društvene mreže mladih (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Fujie, 2019.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; Martinić, 2021.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Kalgren, 2023.);
- unapređenje teorijskih znanja (Barron i Rihova, 2011.; Fujie, 2019.; Roditi, Bodas, Jaffe, Knobler i Adini, 2019.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.);
- veća nezavisnost (Barron i Rihova, 2011.);
- stjecanje kompetencija za budući posao (Barron i Rihova, 2011.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Fujie, 2019.; Roditi, Bodas, Jaffe, Knobler i Adini, 2019.; Martinić, 2021.); povećalo se osobno zadovoljstvo (Barron i Rihova, 2011.; Martinić, 2021.);
- veća kreativnost (Barron i Rihova, 2011.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.);
- veća poduzetnost (Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.);
- učenje novih načina samopomoći (Barron i Rihova, 2011.; Kalgren, 2023.);
- bolje rješavanje vlastitih problema (Kalgren, 2023.);
- osjećaj sreće (Barron i Rihova, 2011.; Kalgren, 2023.);
- veće povjerenje prema drugima (Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.);
- povećanje svijesti o problemima u zajednici (Barron i Rihova, 2011.; Fujie, 2019.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.) . Isto tako volontiranje mladih ima veliki značaj i utjecaj na društvo (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Čavar, Pavić i Racz, 2018.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Fujie, 2019.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; Čaljkušić, 2021.; Martinić, 2021.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Kalgren, 2023.; Tonković, Marcelić i Krolo, 2023.).

Mladi volonteri često puta predstavljaju most između pojedinih dionika unutar svoje zajednice omogućavajući stvaranje novih suradnji i djelovanja. Primjerice studenti volonteri predstavljaju poveznicu između fakulteta na kojem studiraju i poduzeća i organizacija civilnog društva u svojoj zajednici. Upravo putem studenata volontera drugi dionici u zajednici upoznaju

potencijal i rad pojedinih sveučilišta. Također mogu potaknuti suradnju između organizacija civilnog društva u kojima volontiraju i svojim fakultetom te pokrenuti nove projekte i ideje (Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Biondić, 2021.).

Rezultati istraživanja pokazuju i neke prepreke koje sprečavaju mlade ljude da se uključe u volonterske aktivnosti a to su:

- nedostatak slobodnog vremena; ne razmišljanje o volontiranju; nespremnost da učine „prvi korak“; nedostatak informacija; osjećaj da im se volontiranje ne bi svidjelo; percipiran nedostatak bilo kakve neovisnosti ili autonomije u volonterskoj ulozi; da su premladi za volontiranje; nedostatak pozitivnog uzora volontiranja i/ili podrške vršnjaka; nedostatak prijevoza i zabrinutost oko percipiranih troškova povezanih s volontiranjem; predrasuda okoline zbog nezarađivanja; nedovoljno cijenjen volonterski rad; volontiranju se ne pridaje dovoljno pažnje kroz medije; lijenost; bolest; loše stanje u državi (O'Connor, 2011.; Čavar, Pavić i Racz, 2018.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Biondić, 2021.).

Kako bi se pojedine prepreke svladale podaci istraživanja govore o mogućim aktivnostima koje bi mogle ukloniti prethodno navedene prepreke za volontiranjem kod mladih, a to su:

- veća dostupnost informacija o mogućnostima volontiranja (O'Connor, 2011.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; podrška i ohrabrenje od strane vršnjaka ili osobe cijenjenog utjecaja poput nekog *influencera* (O'Connor, 2011.); pozitivno reagiranje okoline na volontiranje (Martinić, 2021.); veća uključenost medija o informiranju o volontiranju (O'Connor, 2011.); veća uključenost nastavnika i profesora u promoviranje volontiranja i poticanje mladih na isto (Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.); uključivanje prijatelja u volontiranje te da dobiju direktan poziv za volontiranjem (O'Connor, 2011.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.).

Rezultati istraživanja nude i neka moguća rješenja kada je u pitanju poticanje veće uključenosti mladih u volonterske aktivnosti, a to su:

- organizatori volontiranja trebaju imati jasan uvid u vještine svojih volontera kako bi ih efikasnije mogli uključiti u svoje aktivnosti (Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.);

- usmjerenost organizatora volontiranja na unutarnju motivaciju volontera i pružanje nenovčanih nagrada (O'Connor, 2011.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.);
- pružanje potrebne edukacije i pružanje kontinuirane podrške tijekom volontiranja (O'Connor, 2011.);
- voditi računa o hobijima i interesima volontera kako bi se mogli lakše uključiti u rad (Barron i Rihova, 2011.);
- poziv na *rebranding* i razvoj nacionalne kampanje za podizanje svijesti o volontiranju i njegovoj važnosti (O'Connor, 2011.);
- stavljanje naglaska na važnost aktivizma i doprinosa zajednici (O'Connor, 2011.; Barron i Rihova, 2011.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.);
- razvijati alate za samoprocjenu za mlade (primjer -*Matching* „klijenti“ s odgovarajućim dostupnim prilikama za volontiranje) (O'Connor, 2011.);
- kreiranje mogućnosti u kojima mladi mogu volontirati bez obaveze za daljnjim nastavkom volontiranja (O'Connor, 2011.);
- povećati broj programa i nagrada za volontiranje (O'Connor, 2011.);
- veća uloga organizacija koje trebaju volontere u promicanju volonterstva (Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.);
- osigurati mladim volonterima povratnu informaciju za volontiranje (O'Connor, 2011.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.);
- fleksibilizacija vremena volontiranja (O'Connor, 2011.);
- povećati broj školskih volonterskih programa (O'Connor, 2011.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.);
- osigurati prednosti u upisu u pojedine obrazovne ustanove i prednosti kod zapošljavanja (O'Connor, 2011.; Roditi, Bodas, Jaffe, Knobler i Adini, 2019.)

Veliki izazov organizatorima volontiranja je i samo zadržavanje postojećih mladih volontera. Nedostatak podrške i priznanja, percipirana nejednakost u zadatku, alokacija i odsutnost autonomije i kontrole potaknuti će mlade na prestanak volontiranja. Uvođenje novih zahtjeva za vrijeme volontiranja, obično zahtjevi koji nisu dobro usklađeni u smislu potrebnih vještina, iskustava ili sposobnosti za volontersku ulogu također mogu demotivirati mlade za nastavkom volontiranja (O'Connor, 2011.). Kao najčešći izvor informacija o volontiranju,

mladi su navodili da su to bile društvene mreže, Internet, a kasnije i sami roditelji i učitelji (Zrinščak i sur., 2012.).

Pregled i analiza ovih rezultata ukazuju na to koliki značaj volontiranje mladih ima na njih same i na njihovu okolinu. Stoga je od iznimne važnosti da se o ovoj temi govori kako na lokalnim, tako i regionalnim i nacionalnim razinama. Posebice je ovo važno, budući da volontiranje mladih ima i značajnu ekonomsku komponentu. Angažiranjem nacionalne politike oko ove teme stvaraju se pretpostavke za poticanje financiranja i pokretanja programa volontiranja za mlade. Također je važno da se izrade potrebne metodologije praćenja broja mladih volontera, aktivnosti u koje su uključeni, broj sati volontiranja, motivacija za uključivanjem i ostajanjem u volonterskim aktivnostima kako bi se i na taj način moglo brže i lakše donositi pojedine zakonodavne ovlasti i kako bi se razvijala praksa volontiranja u Republici Hrvatskoj. Od iznimne je važnosti da se i mediji više uključe u promoviranje volontiranja i da se prikazuju primjeri dobrih praksi te da se ističu dobrobiti kako za same volontere, tako i za cijelu zajednicu.

5. STRATEGIJE EU PREMA MLADIMA I NACIONALNO ZAKONODAVSTVO

5.1. Strategije EU prema mladima i poticanje razvoja volonterstva

Volonterstvo ima vrlo važnu ulogu u društvima širom Europske unije: volonteri su uključeni u širok raspon aktivnosti, kao što su obrazovanje, pružanje usluga, međusobna pomoć ili samopomoć, zastupanje, provođenje kampanja, upravljanje te društvene i ekološke akcije (Kamenko i Šehić-Relić, 2013.). Uz to, volontiranje pruža i mogućnosti neformalnog obrazovanja te je zbog toga jedan od ključnih elemenata u strategiji cjeloživotnog učenja Europske unije.

Volontiranje je ključni aspekt europske politike za mlade, a njegova važnost prepoznata je i u brojnim europskim dokumentima, programima i inicijativama. Još je 1983. godine Europski parlament usvojio „Rezoluciju o volonterstvu“ kojom priznaje važnost volontiranja za opće dobro. Vijeće Europe i Europska Komisija 1990. počinju raditi na volonterskim programima i poticanju mobilnosti volontera. Odbor Ministara Vijeća Europe 1994. godine donosi „Preporuku o promicanju volonterskog servisa“ dok 1996. godine Europska Komisija pokreće program *European Voluntary Service* (ESV) kojim podržava dugoročno volontiranje mladih od 18 do 25 godina života. Europsku Konvenciju o promociji međunarodnog dugoročnog volonterskog rada mladih donosi 2000. godine Vijeće Europe. Godine 2001. objavljena je Bijela knjiga (EU, 2001.). To je dokument koji posebno naglašava važnost razvoja vještina i kompetencija kroz volonterski angažman. Predstavlja prvu europsku strategiju za mlade, unijela je jedan važan mehanizam europske politike u politiku za mlade – tzv. Otvorenu metodu koordinacije (eng. OMC – *Open Method of Coordination*). OMC je decentralizirani način upravljanja određenom politikom kojim Vijeće ministara, uz preporuke Europske komisije, donosi ciljeve i prioritete u određenom polju i daje smjernice o načinima na koje bi zemlje članice trebale te ciljeve i prioritete provesti i podržati (Pavičić, 2013.). Predstavlja novi poticaj za mlade u EU-a kojim je prepoznato volontiranje kao mogućnost za osobni i profesionalni razvoj pojedinca, kao i podmirenje potreba mladih. Europska Komisija proglašava 2011. godinu Međunarodnom godinom volontera kojom se obilježavala i deseta godina Međunarodne godine volontera UN-a.

„Preporuku 1496: Unapređenje statusa i uloge volontera u društvu“ donosi 2001. godine Vijeće Europe. Za politiku za mlade od presudne je važnosti Strategija za mlade, a najnovija je 26. studenoga 2018. godine donesena za period od 2019.- 2027. (Buconić, 2020.). Strategije se donose na period od osam godina. Tri su ključna područja koja su adresirana, a to su:

uključivanje, povezivanje i osnaživanje (Vijeće EU, 2019.). Ovakav oblik djelovanja u politikama za mlade na razini EU poznat je od 2002. godine. Strategija predviđa poboljšanje međusektorske suradnje među različitim javnim politikama, što i je osnovna nit vodilja i svake prijašnje strategije, no ovaj put se to konkretno provodi putem koordinatora EU politika za mlade na europskoj razini. Namjere je ove strategije i da lansira novi EU dijalog s mladima, koji bi uključivao rad na mogućnostima onih mladih koji se nalaze u težim položajima, poput nezaposlenosti ili invalidnosti. Jedna od dodatnim namjera je i implementacija agende mladih za zapošljavanje, koja bi naglašavala važnost neformalnog učenja, pri čemu ponovno dolazimo do volontiranja, kojeg se u ovom smislu vidi kao područje koje je najprosperitetnije, a želi se i jasnije povezati javne politike za mlade s konkretnim programima, prije svega spominjući Erasmus+ u sklopu kojeg su Europske snage solidarnosti bile na samim začetcima.

Strategija promovira efikasno korištenje EU programa i fondova, od kojih je jedan i Europske snage solidarnosti. Europske snage solidarnosti program su Europske unije za jačanje solidarnosti u raznim područjima: od pomoći osobama u nepovoljnom položaju i pružanja humanitarne pomoći do angažmana za zdravlje i okoliš u EU-u i šire. Program mladima pruža priliku da odgovore na potrebe zajednice, daju konkretan doprinos društvu i pritom stječu neprocjenjivo iskustvo i razviju nove vještine. Namijenjen je i organizacijama aktivnima u području solidarnosti koje žele uključiti mlade u svoje aktivnosti. Mogu sudjelovati mladi od 18 do 30 godina, a za aktivnosti humanitarne pomoći gornja dobna granica je 35 godina. Uvjet za sudjelovanje je registracija na Portalu Europskih snaga solidarnosti. Registracija je besplatna, a omogućuje pregled svih otvorenih volonterskih projekata te povezivanje mladih s organizacijama koje provode aktivnosti.

Na mrežnim EU stranicama omogućuje se pristup *online* savjetovanju, gdje tisuće mladih Europljana može izraziti svoje mišljenje i podnijeti prijedloge, pod jednakim uvjetima i s jednakom vrijednošću gdje god da se nalazili. Potom slijedi sistematiziranje prijedloga, a prilike za daljnju raspravu i dijalog s mladima o istima dolazi pri Europskom tjednu mladih, koji se svake godine održava na početku svibnja. Aktivnosti postoje u svim državama članicama, kao i u Bruxellesu i Strasbourgu, gdje se niz mladih okuplja u Parlamentu i raspravlja o temama važnim za njihov život. Konačno, odvijaju se konzultacije stručnjaka iz Komisije s ekspertima iz različitih nacionalnih sektora te iz agencija koje na nacionalnoj razini koordiniraju programe (Bižanović, 2023.).

U Hrvatskoj je to Agencija za mobilnost i programe EU (AMPEU). Iznimno važan akter je Europskim forum mladih, osnovan 1996. godine kao paneuropska krovna organizacija

mladih (Buconić, 2020.). U njegovu strukturu uključen je niz nacionalnih organizacija mladih iz cijele Europe koje na taj način predstavljaju interese mladih Europljana iz svoje države. Ima dvojaku strukturu i sastoji se od dva vijeća. Prvi je nacionalan i predstavlja isključivo potrebe i interes mladih na razini država članica, a drugi je međunarodni i predstavlja njihove težnje u odnosu s drugim državama članicama u okviru EU. Forum je aktivan akter u kreiranju zagovaračkih dokumenata, ekspertiza i izvještaja o mladima, kao i službena partnerska organizacija s EU i Vijećem Europe u politikama za mlade. Najznačajniji događaj ovakve međusobne suradnje je *European Youth Event* (Buconić, 2020.).

5.2. Zakonski okvir Republike Hrvatske o volontiranju mladih i politika za mlade

Volonterstvo u Hrvatskoj ima dugogodišnju tradiciju, iako ne postoje sustavno prikupljeni podaci o njegovom razvoju i napretku. U Hrvatskoj se volonterstvo razvija usporedno s razvojem demokratskog društva slijedeći izazove razvijenih europskih zemalja. U početku je volontiranje proizlazilo isključivo zbog vlastitih interesa i djelatnosti organizacija civilnog društva, a u posljednja dva desetljeća iskorištava svoj puni smisao u skladu sa zakonskom regulativom Europske unije (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.).

UN-ovo proglašenje 2001. godine Međunarodnom godinom volontera (Forčić, 2007.), potaklo je i u Hrvatskoj niz aktivnosti i mjera, putem kojih se uspostavljaju različiti mehanizmi razvoja i promocije volonterstva te se pokušava uspostaviti odgovarajuća struktura koja će omogućiti veću uključenost svih zainteresiranih građana u različite inicijative za dobrobit zajednica u kojima žive.

Vlada Republike Hrvatske 12. srpnja 2006. godine donosi Nacionalnu strategiju stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva (Vlada RH, 2006.). Ovim dokumentom dale su se osnovne smjernice za razvoj civilnog društva i stvaranje poticajnog okruženja za njegov daljnji razvoj. Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2012.- 2016. godine propisuje i mjere koje su posebno važne za mlade jer se jasno propisuje kako je važno stavljati naglasak na volontiranje u formalnom i neformalnom obrazovanju te potrebu za angažman mladih unutar volonterskih aktivnosti koje im pridonose da postaju bolji građani, poboljšaju društva te aktivnog angažmana u civilnom društvu od što ranije dobi kako bi im to potencijalno postala navika.

Cilj strategije je da su svi građani, pa tako i mladi, ravnopravni u djelovanju za opće dobro i jednakih mogućnosti za sve (Vlada RH, 2012.). U ovoj nacionalnoj strategiji nalazi se

i mjera 13. *Uvođenje odgojno- obrazovnih sadržaja usmjerenih stjecanju znanja, stavova i vrijednosti u vezi s volontiranjem u obrazovnom sustavu*, a trebala bi se provoditi kroz dvije aktivnosti. Prva je da se podupire organiziranje volonterskih programa koje provode organizacije civilnog društva u obrazovnim institucijama, te se ovdje stavlja naglasak kako je potrebno govoriti o volontiranju djeci i mladima od što ranije dobi u osnovnim i srednjim školama. Druga mjera odnosi se na razvijanje sustava prepoznavanja i vrednovanja volontiranja učenika i studenata sukladno postojećoj pozitivnoj praksi u EU na način da obrazovne institucije osmisle i razviju način validacije volonterskog rada učenicima i studentima, povećanjem broja učenika i studenata u sustavu volontera te provođenje evaluacije volontiranja na godišnjoj razini među već spomenutom populacijom (Bižanović, 2023.).

Pod vodstvom Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2005. godine osnovana je radna skupina za izradu Nacrta prijedloga Zakona o volonterstvu koji je usvojio Sabor 2007. godine, te je izmijenjen i dopunjen 2013. godine i kao takav je prvi takav zakon u zemlji i regiji. Njime je uvedena zakonska definicija pojma volonterstva i propisana su njegova temeljna načela, kao što su načelo zabrane diskriminacije volontera; načela besplatnosti; dobrovoljnosti i solidarnosti, te transnacionalnosti volontiranja.

Zakonom su propisana prava i obveze volontera i organizatora volontiranja, a posebno je uređeno i donošenje Etičkog kodeksa volontera, ugovora o volontiranju, te dodjeljivanje Državne nagrade za volontiranje. Na temelju Zakona donesen je i Pravilnik o državnoj nagradi za volontiranje (NN106/07), te Pravilnik o sadržaju izvješća o obavljenim uslugama ili aktivnostima organizatora volontiranja (NN 121/07). Posljednji je bitan jer se može uračunati u bruto društveni proizvod neke države. Na taj se način može utvrditi ekonomska vrijednost njegova doprinosa napretku društva (Galović, 2011.).

U nadopuni Zakona spominje se i kontekst djece i mladih te se naglašava kako ih je unutar odgojno - obrazovnih institucija i neformalnim oblicima učenja potrebno „*upoznati s vrijednostima, ulogom i značajem volontiranja, omogućiti im stjecanje iskustva volontiranja, te kroz građanski odgoj obrazovanje razviti cjelovitu osposobljenost za volontiranje, društvenu solidarnost i aktivno građanstvo*“ (NN 22/2013).

Važno je napomenuti kako je u priprema ovih dokumenata tekla kroz participativne procese u kojima su sudjelovali brojni akteri: „*u njegovoj izradi zajedničko aktivnost sudjelovalo preko šezdeset osoba iz organizacija civilnog društva, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, tijela državne uprave, akademske zajednice i poslovnog sektora, a svoj je doprinos njegovom konačnom sadržaju kroz javne rasprave dalo još preko tisuću osoba*“

(Galović, 2011:49).

Nacionalni program za razvoj volonterstva predstavlja strateški okvir za unapređenje i razvoj volonterstva u Republici Hrvatskoj te nadogradnju postojećih javnih politika relevantnih za razvoj volonterstva. Osim što daje odgovore na detektirane potrebe u razvoju volonterstva u Republici Hrvatskoj, ovaj se Program uklapa i u postojeće javne politike EU iz područja volonterstva.

Ključan dokument koji na nacionalnoj razini u Hrvatskoj teži obuhvatiti planove i viziju javnih politika za mlade je Nacionalna strategija za mlade (Buconić,2020.). Usvaja ju Vlada Republike Hrvatske na višegodišnjoj razini. Proces donošenja strategija i aktiviranja na ovom području počeo je 2001. godine. U izradu Strategije uključen je niz organizacija i udruga mladih, koje svojim konkretnim prijedlozima daju okvir cjelokupnom dokumentu. Kao međusektorsko tijelo djeluje Savjet za mlade Vlade Republike Hrvatske koji prati primjenu Nacionalne strategije, kao i implementaciju iste na razini svih ministarstava. Prema Zakonu o savjetima mladih (NN 41/14,83/23) u Hrvatskoj na lokalnim razinama, točnije županijskim, postoji obveza osnivanja savjetodavnog tijela mladih kao i savjeta za mlade.

Od interesnih grupa koje se ističu svojim zagovaračkim utjecajem u području politika za mlade svakako se nalazi Mreža mladih Hrvatske, nacionalna organizacija mladih, koja je osnovana 2002. godine. Mreža mladih Hrvatske dio je Europskog foruma mladih. Kao institucija koja povezuje i kontrolira povezanost nacionalne strategije za mlade i nastojanja na tom području, s onim europskim, javlja se u Hrvatskoj, Nacionalna agencija za mobilnost i programe Europske unije.

Agencija za mobilnost i programe Europske unije (AMPEU) javna je ustanova u sustavu Ministarstva znanosti i obrazovanja, koja provodi i promovira programe Europske unije i druge međunarodne programe u području znanosti, obrazovanja, osposobljavanja, i mladih. Agencija je usmjerena podizanju kvalitete sustava prvenstveno njegovom internacionalizacijom, odnosno jačanjem instrumenata mobilnosti u svrhu učenja i usavršavanja, što čini njezinu misiju. Nadležna ministarstva su Ministarstvo znanosti i obrazovanja (za područja znanosti, obrazovanja i osposobljavanja) te Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (za područje mladih).

6. ZAKLJUČAK I PREPORUKE

Volontiranje je jedan od snažnijih elemenata koji doprinosi razvoju i formiranju prosocijalnoga ponašanja mladih, ali isto tako i volontiranje mladih ima brojne pozitivne učinke i na cijelo društvo. To je osnova koja omogućuje da se kvalitetnim osmišljavanjem slobodnoga vremena razvijaju odgojne vrijednosti rada i uključivanja u društvo. U Hrvatskoj polako, ali sigurno idemo prema razvijanju i unapređenju volonterstva, posebice donošenjem pojedinih strategija usmjerenih prema mladima i razvoju volonterstva mladih.

Razvoj civilnog društva s angažiranim volonterima može rezultirati kreativnim i inovativnim rješenjima za zajedničke izazove. Volontiranje doprinosi gospodarskom rastu pa je stoga potrebno posvetiti pažnju razvijanju alata za posebno i ciljano mjerenje učinaka volontiranja u smislu gospodarskog i društvenog kapitala (Hrenek, 2023.). Posebice se velika važnost i značajnost ogleda u volontiranju mladih, kao budućih aktera i sudionika u svojim zajednicama, ali i na međunarodnoj razini.

Najveći broj mladih koji volontiraju su studenti (Barron i Rihova, 2011.; O'Connor, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.; Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.; Kuznetsova i Solovyeva, 2018.; Pevnaya i Pevnaya, 2019.; Fujie, 2019.; Rondeau, Stricker, Kozachenko i Parizeau, 2020.; Martinić, 2021.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Bionda, 2021.; Geng, Cheung, Huang i Liao, 2022.; Karlgren, 2023.). Obzirom na to bilo bi iznimno značajno da se na razini sveučilišta stvori formalno-pravni okvir za provedbu organiziranog volontiranja te definira i ustanovi mehanizam motiviranja i vrednovanja volontiranja kao i djelovanja za zajednicu svih članstva sveučilišne zajednice na fakultetima. Autori predlažu da se na razini sveučilišta konstruira tijelo koje će skrbiti da se kroz organizirano volontiranje i druge oblike društveno korisnog djelovanja za zajednicu omogući studentima usavršavanje te stjecanje znanja i vještina koje im mogu pomoći i prilikom kasnijeg zapošljavanja (Skočić Mihić, Lončarić i Rudelić, 2011.; Zrinščak i sur., 2012.).

Posebnu pažnju treba posvetiti poticanju razvoja studentskih projekata koji promiču kulturu volontiranja među studentima i aktivno uključivanje u zajednicu, uvesti primjereni sustav registriranja, praćenja i nagrađivanja posebno vrijednih slučajeva volontiranja i drugih oblika djelovanja za zajednicu svih članova akademske zajednice, formirati bazu registriranih volontera te uspostaviti vezu s Volonterskim centrom od kojeg se očekuje usmjeravanje aktivnosti volontera prema djelatnostima važnim za razvoj zajednice (Sušanj, 2018.). Poželjno je da se volontiranje kao i svaki drugi oblik civilnog zalaganja članova akademske zajednice

uključi u kriterije vrednovanja njihovih postignuća, primjerice, prilikom pisanja preporuka, dodjeljivanja novčanih potpora, nagrada i sl. (Kotlar i Bašić, 2010.; Skočić Mihić, Lončarić i Rudelić, 2011.; Kotlar, Milanja, Jakšić i Biondić, 2021.).

Volonterske aktivnosti potrebno je pomno planirati, stoga je potrebno da one budu sastavni dio školskih kurikuluma. Mladi bi trebali biti više informirani o volontiranju te o obvezama i mogućnostima/dobrobitima koje proizlaze iz volontiranja ako želimo ostvariti ili iskoristiti sve potencijale koje volontiranje nudi, dosadašnji pristup oslonjen na inicijative entuzijasta pojedinaca, potrebno je promijeniti u sustavan, strukturiran i organiziran pristup razvoju prakse volontiranja mladih i infrastrukture koja će to podržavati (Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.).

Školski sustav posebno je uspješan prostor za novačenje mladih volontera (O'Connor, 2011.). Poželjno bi bilo da sami učenici volonteri u svom razredu održe prezentaciju o volontiranju, kontinuirano uređuju školski pano o volontiranju, te običu neke institucije kako bi se raspitali o potrebi volontiranja (Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.).

Od iznimne je važnost i uključivanje nastavnika, ali i roditelja u volonterske aktivnosti. Značajno bi bilo i organiziranje više zajedničkih radionica, sastanaka na kojima bi učenici mogli reći što misle i što žele, te gdje bi se razmjenjivala iskustva i ideje, gdje bi svi bili upoznati s akcijama (Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.).

Učenici bi različitim volonterskim akcijama mogli pokrenuti kampanje usmjerene na suzbijanje nasilja među učenicima, suzbijanje pušenja, promicanje zdravih stilova života, akcija za ranjive skupine građana u zajednici i sl. Veći učinak među mladima bi se postigao na način da učenici sami promoviraju volontiranje, pružaju informacije o mogućnostima i dobrobiti volontiranja i na taj način motiviraju druge učenike da se uključe u volonterske aktivnosti. Najbolji poziv za uključivanje u volontiranje su sami vršnjaci volonteri. U tom smislu važno je poticati i razvijati dobru i pozitivnu volontersku atmosferu među mladima. Pokazalo se da će se mladi puno prije uključiti u volonterske aktivnosti ukoliko imaju prijatelje, kolege iz razreda, članove obitelji i druge „pouz dane“ i poznate osobe koji trenutno volontiraju (O'Connor, 2011.).

Učenici srednjih škola mogu se uključiti u volontiranje na način da se uključe u aktivnosti koje su vezane uz njihovu buduću struku. Primjerice, učenici srednje obrtničke škole frizerskog usmjerenja mogu pokloniti frizuru ili šišanje starijim osobama smještenima u domu

za stare i nemoćne ili u institucijama za djecu i mlade. U suradnji s turističkom zajednicom, gradskom čistoćom ili nekom ekološkom udrugom može se organizirati čišćenje okoliša, uređivanje parkova u domovima ili vrta ispred skloništa za beskućnike i sl. (Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.).

Od iznimne bi značajnosti za poticanje mladih na uključivanje u volonterske aktivnosti bilo i osnivanje klubova mladih. Takvi centri bi značajno unaprijedili i olakšali usmjeravanje mladih k željenim načinima provođenja slobodnoga vremena. Također, takva izvanškolska organizacija utjecala bi da se mladi bolje uključe u društvenu zajednicu, ali isto tako bi se pružila pomoć u rješavanju problema svakodnevnice (na profesionalnom, socijalnom, psihološkom i pedagoškom planu) (O'Connor, 2011.). Tijekom posljednjih dvaju desetljeća, u većini zemalja Zapadne Europe, nastajale su i razvijale su se specifične inicijative, poznate pod nazivima »informativni centri za mlade«, «savjetodavne agencije mladih«, «službe za mlade» i slično (Miliša, 2008.).

Organizacije civilnog društva, jedan od najčešćih organizatora volontiranja, trebaju istražiti načine kako bi privukle mlade na volontiranje. U tom smislu važno je imati utemeljene informacije o tome što najviše motivira mlade za uključivanje u neplaćene aktivnosti. Zbog toga je važno provoditi empirijska istraživanja o motiviranosti mladih za volontiranje, kako bi se temeljem dobivenih podataka mogli kreirati planovi akcije, kampanje i druge aktivnosti za povećanje uključivanja mladih u volontiranje. Također su važni mediji koji mogu prenositi informacija o mogućnostima, vrijednostima i dobrobiti volontiranja na mlade (Glavinić i Najev Čačija, 2018.). Pri tom je važno jezik i način komunikacije prilagoditi kanalima i jeziku kojim se koriste mladi. Poslane poruke trebaju doći do mladih na način koji je njima razumljiv i pozivajući za aktivno uključivanje u rad organizacija ili akcija u društvu (Glavinić i Najev Čačija, 2018.). Prilikom obraćanja mladima potrebno je također voditi pažnju o dizajnu oglasa za volontiranje, organizaciji pojedinih elemenata na oglasu, količini teksta i veličini slova (Burić, 2019.) U svojim marketinškim aktivnostima organizacije civilnog društva trebale bi staviti naglasak na razvoj profesionalnih kompetencija i vještina koje se mogu stjecati kroz volontiranje te kroz primjere pozitivnih praksi upozoravati i na mogućnosti pravoga profesionalnog angažmana i radnog mjesta u budućnosti. Ovo je u skladu s rezultatima istraživanja koja govore o načinima kako povećati interes mladih za uključivanje u volontiranje (O'Connor, 2011.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.).

Organizacije civilnog društva u određenom trenutku mogu razviti prijavnice za volontere. Time se gradi baza potencijalnih volontera te može poslužiti kao dobar alat za odabir volontera ukoliko se u nju uključe određena osnovna pitanja i informacije o volonteru, kao primjerice, razina i smjer obrazovanja, iskustva, motivacije i vremenske raspoloživosti. Na taj način potencijalni tražitelji volontera bi imali temelj za odabir potencijalnih volontera koji odgovaraju na njihove specifične potrebe. U vrijeme suvremenih tehnologija bilo bi poželjno razviti aplikacije koja će omogućiti brže povezivanje organizatora volontiranja i samih potencijalnih volontera, gdje će doći do brzog prepoznavanja i povezivanja u samo par *klikova*. Ovaj način komunikacije i poziva blizak je mladima i povećava mogućnost njihovog uključivanja.

Uz medije, država ima važnu ulogu u promociji volonterstva. Država, to jest njezine institucije, mogu uspostaviti model suradnje s organizacijama civilnog društva te se može uključiti u zagovaranje i provedbu politika volonterskog rada. Dodatno, ideja volonterstva može se uključiti u formalne i neformalne oblike obrazovanja na svim razinama te se za pravne subjekte koji promiču volonterstvo mogu osmisлити porezne olakšice (Glavinić i Najev Čaćija, 2018.).

Poželjno bi bilo da se ubuduće osmisli nacionalni program za koordinatora volontera. Bio bi to model programa edukacije budućih koordinatora volontera koji bi bio ujednačen na nacionalnoj razini. Odvijao bi se jednom mjesečno kroz godinu, koordinator volontera bi bio određena vrsta menadžera za volontere (Kotlar i Bašić, 2010.).

Unutar organizacija trebala bi postojati educirana osoba, tzv. koordinator volontera, koja bi sustavno pratila tijek rada i napredak svakog pojedinog volontera, vodila računa o dobrom izboru volontera; održavala edukacije i sastanke volontera, pružala potrebnu podršku i bavila se promocijom volontiranja. Poželjno bi bilo da se na razini države omogući stjecanje licence za koordinatora volontera kako bi se i ta uloga više profesionalizirala i dobila na većoj značajnosti, a možda i potaknula mlade se više uključe u volontiranje. Na žalost, pokazatelji sugeriraju da na razini organizacija civilnog društva nedostaje kapaciteta za kvalitetno uključivanje volontera (Baturina, 2018.). U organizacijama civilnog društva zbog manjka ljudstva često puta koordinator volontera je zaposlenik koji je angažiran na nekim drugim pozicijama, te je koordiniranje volontera jedan od poslova koje ima u organizaciji. Kada bi postojale osobe s licencom koordinatora zadužene za volontere i sama usluga organizatora volontiranja bi bila puno kvalitetnije provedena i koordinator bi se više mogao posvetiti svakom

pojedinom volonteru. Uključivanje volontera ovisi o nekoliko čimbenika: dostupnim volonterskim pozicijama, potrebama organizacije, vještinama i interesima volontera i vremenskoj raspoloživosti volontera.

Unatoč tome što je tradicija volontiranja u Hrvatskoj duga, okarakterizirana je nerazvijenosti i nepotpunosti. Žužić (2010:75) je istaknuo kako Hrvatska do sada *ne raspolaže ravnomjerno sustavnim podacima i pokazateljima o stanju volonterstva*. U tom slučaju, potrebno je poticati unaprjeđenje znanja putem znanstvenih istraživanja. U novije vrijeme u Hrvatskoj postoje pomaci na bolje budući da su donesene pojedine strategije koje su usmjerene na poboljšanje života mladih i sve je više novih istraživanja koja svojim činjeničnim dokazima govore o velikoj dobrobiti koje volontiranje ima na mlade, ali i na cijelu zajednicu.

Unatoč pojedinim naporima još uvijek je nedovoljan broj relevantnih istraživanja o uključivanju mladih u volonterske aktivnosti i još je veća problematika oko neusklađenosti metodologije te ograničenja provedenih istraživanja na prigodnim uzorcima, što ukazuje na potrebu za provedbom još više istraživanja na ovu temu (Zrinščak i sur., 2012.). Unutar Nacionalnog programa za razvoj volonterstva, Mjera 5 govori o poticanju na provođenje istraživanja na nacionalnoj razini. Istraživanja provedena u Republici Hrvatskoj uglavnom su bila provedena u sklopu pojedinih nevladinih organizacija koja su se provodila u sklopu provedenog projekta u koji su uglavnom bili uključeni volonteri. Postoji manji broj završnih diplomskih radova i manji broj istraživačkih radova koji se bave temom uključivanja mladih u volonterske aktivnosti, najčešće kao metodu istraživanja koriste kvalitativnu metodologiju i često puta se radi o prigodnom uzorku (Zrinščak i sur., 2012.; Arić i Laklija, 2015.; Glavinić i Najev Čačija, 2018.; Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019.; Burić, 2019.; Martinić, 2021.; Sušan, 2021.).

Istraživanje koje su proveli Zrinščak i sur. (2012) upućuje na to da volonterstvo u hrvatskom društvu još uvijek nije zaživjelo kao opće prihvaćena vrijednost. Posebnu pozornost u promociji volonterstva potrebno je usmjeriti mladima jer oni imaju pesimističnije stavove prema prilikama za unapređivanje volontiranja u Hrvatskoj (Ledić, 2007.). Iz navedenog proizlazi da bi se hrvatsko društvo volontiranjem mladih trebalo aktivnije baviti na svim razinama, kako praktičnoj i znanstvenoj, tako i na razini definiranja socijalnih politika (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013.). Navedeno potvrđuju i Glavinić i Najev Čačija (2018) te navode

kako je potrebno istražiti potencijal koji leži u mladim volonterima s obzirom da oni u budućnosti mogu biti pokretači promjena te imati ulogu odgovornih i proaktivnih članova društva.

Kada su u pitanju provedena istraživanja na temu volontiranja mladih, bilo bi preporučljivo da buduća istraživanja volonterske populacije u Hrvatskoj uključe različite profile volontera kako bi se postigao ravnomjerniji udio muškaraca i žena u uzorku (Tonković, Marčelić i Krolo, 2023.).

Poželjno bi bilo da se osnuje institut za istraživanje volontiranja, poput britanskog *Institute of Volunteering Research*, koji periodički istražuje volontiranje (Perić, 2010.). Temeljem rezultata koje bi se dobili putem istraživanja o volontiranju mladih, lakše i brže bi se moglo utjecati na donositelje vlasti i utjecati na kreiranje novih socijalnih politika usmjerenih prema mladima. S obzirom na to da reprezentativna istraživanja pokazuju niže udio volontiranja građana i mladih, vjerojatniji je zaključak da je volontiranje u Republici Hrvatskoj još uvijek nedovoljno aktualizirano, kao i da je učestalost volontiranja na niskoj razini. Empirijski uvid u volontiranje otežava činjenica da su istraživanja provedena na prigodnim uzorcima, nepostojanje usporednih istraživanja u vremenskoj perspektivi, a problem predstavljaju i različite definicije i metodologije istraživanja.

Nakon što je razina hrvatskog volonterstva stavljena u kontekst Europe, može se zaključiti da Hrvatska zaostaje u svom volonterskom angažmanu u odnosu na ostatak Europe, posebice u pogledu formalnog volonterstva. Stoga je važno kontinuirano raditi na stvaranju pozitivnog stava pojedinaca prema volontiranju te civilnom sektoru kao najčešćem organizatoru volontiranja.

Veliku ulogu u promoviranju volonterstva mogu imati mediji koji mogu prenositi vrijednosti i eventualno utjecati na promjenu stavova pojedinaca o volontiranju. Iznimno je važna i sama uloga države i njenih institucija. Mogu uspostaviti model suradnje s organizacijama civilnog društva i uključiti se u provedbu politike volonterskog rada (Galović, 2011.). Iz svih tih razloga, potrebno je utjecati na promjenu društvene klime u korist volontiranja.

Razlika između hrvatske volonterske infrastrukture i razvijenijih zemalja EU je stupanj demokratizacije i građanskog aktivizma, pa tako i volonterstva. Zapadne zemlje EU-a imaju duža i razvijeniju tradiciju djelovanja u području volonterstva i angažmana građana za opće dobro.

U tom smislu važno je senzibilizirati širu javnost i promicati pozitivne aspekte volontiranja u društvu. Važno je dobro i jasno informirati građane, a posebno mlade o mogućnostima i dobrobiti volontiranja. Mladima se treba obraćati komunikacijskim kanalima koji su njima bliski i razumljivi, poput društvenih mreža. Uloga države bila bi usmjeriti politike na mlade volontere i osmišljavanje načina kojim će se volontiranje valorizirati u procesima uključivanja mladih u svijet rada. Mladima bi bilo važno dobiti jasnu informaciju o tome da se volonterski angažman isplati, da je volontiranje polog za osobnu dobrobit, unapređenje kvalitete života, stjecanje socijalnih, komunikacijskih, stručnih vještina, ali i polog za uključivanje u društvene mreže, unapređenje socijalnog kapitala i uključenosti koja doprinosi razvoju društva i zajednice u cjelini, sada, ali i u budućnosti.

7. LITERATURA

1. Arić, K. i Laklija, M. (2015). Vršnjačka pomoć- iz perspektive vršnjaka pomagača. Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju. Vol. 156., No. 1-2, 131-150.
2. Barron, P. i Rihova, I. (2011). Motivation to volunteer: a case study of the Edinburgh Interanational Magic Fesstival. International Journal of Event and Festival Management, Vol. 2 No. 3, pp. 202-217.
3. Baturina, D. (2018). Za nestabilnost spremni? Utjecaj dionika i procesa trećeg sektora na njegove ljudske resurse. Sociologija i prostor, 56 (2018) 211 (2): 137-159.
4. Begović, H. (2006). O volontiranju i volonterima/kama. Zagreb: Volonterski centar.
5. Bižanović, K. (2023). Istraživanje participativnosti mladih kroz volontiranje- kvalitativna analiza (diplomski rad). Zagreb: Sveučilišta u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti.
6. Buconić, T. (2020). Europski programi volontiranja za mlade i konstrukcija europskog identiteta (diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet poltičkih znanosti.
7. Burić, H. (2019). Volonterstvo u udrugama civilnog društva u Splitu (diplomski rad). Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet.
8. Clary, E. G. and Snyder, M. (1999). The motivations to volunteer: Theoretical and practical considerations. Current directions in psychological science, 8 (5), 156-159.
9. Čaljkusić, S. (2021). Perspektive volontiranja mladih u gradu Splitu: sociološko istraživanje (diplomski rad). Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet.
10. Ćavar, J., Pavić, J. i Racz, A.(2018). Procjena stavova i zastupljenost volontiranja u srednjoškolskoj populaciji na području grada Vinkovaca. Med Jad 2018;48(3):143-156.
11. Ćulum, B. (2008). Zašto i kako vrednovati volontiranje? Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.
12. Ćulum, B., Ledić, J. (2010). Učenje zalaganjem u zajednici – integracija viskoškolske nastave i zajednice u procesu obrazovanja društveno odgovornih i aktivnih građana. Revija za socijalnu politiku, 17(1):71-88.
13. Đuksi, A. (2021). Motivacija studenata za volontiranjem (diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.

14. Forčić, G. (2007). Volonterstvo i razvoj zajednice. Rijeka: Udruga za razvoj civilnog društva SMART.
15. Fujie, N. (2019). The Impact of Participation in a Service- Learning Program on University Student's Motivation for Learning Japanese. Fukada, Purdue.
16. Galović, R. (2011). Pravni i sociološki aspekti volontiranja u civilnom sektoru, *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja*, 45 (91), 45-64.
17. Geng, Y.; Cheung, S.P.; Huang C.- C. i Liao, J. (2022). Volunteering among Chinese College Students during the COVID-19 Pandemic. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2022, 19, 5154.
18. Glavinić, J. i Najev Čačija, L. (2018). Marketinške aktivnosti neprofitnih organizacija u funkciji motivacije mladih na volontiranje. *Oeconomica Jadertina*, 8(2), 0-21.
19. Gvozdanović, A., Ilišin, V., Adamović, M., Potočnik, D., Baketa, N., i Kovačić, M. (2019). Istraživanje mladih u Hrvatskoj 2018./2019.
20. Hrenek, P.(2023). Socijalni i ekonomski utjecaj volonterstva u Republici Hrvatskoj i u svijetu (diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet.
21. Ilišin, V. (2008). Skica za sociološki portret zagrebačkih studenata: uvod u istraživanje hrvatskih studenata danas. *Sociologija i prostor*, 46 (2008) 181-182 (3-4): 221-240.
22. Ilišin, V. (2014). Uvod u istraživanje hrvatskih studenata. U: Ilišin V. Sociološki portret hrvatskih studenata (str. 11-28). *Biblioteka Znanost i društvo* (40). Institut za društvena istraživanja, Zagreb.
23. Ilišin, V. i Spajić Vrkaš, V. (2017). Uvod: konceptualni okvir istraživanja. U: Ilišin V. i Spajić Vrkaš, V, *Generacija osujećenih: mladi u Hrvatskoj na početku 21. stoljeća* (str. 11-30). *Biblioteka Znanost i društvo* (40). Institut za društvena istraživanja, Zagreb.
24. Juzbašić, M. i Vukasović Hlupić, T. (2015). Osobine ličnosti i motivi za volontiranje. *Pedagogijske teme*, 24 (2), str. 279-283.
25. Kamenko, J. i Šehić Relić, L. (2013). Neudoban položaj: Priručnik za suzbijanje diskriminacije mladih na tržištu rada. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
26. Karlgren, T. (2023). Examining the Experience and Impact of Teen-to-Teen Crisis Line Work for Youth Volunteers: A Pilot Study. *Dissertation. Master of Science Psychology*, Old Dominion University.

27. Kezić, V. (2023). Kratak pregled povijesti volontiranja u Hrvatskoj. Časopis za povijest Zapadne Hrvatske, XVII. i XVIII. /17. i 18., 2022.-2023.: 97-111.
28. Kotlar, V. i Bašić, S. (2010). Uloga odgojno-obrazovnih ustanova u razvoju volonterstva u Hrvatskoj. *Acta Iadertina*.7(1):21-38.
29. Kotlar, V., Milanja, I., Jakšić, K. i Bionda, M.- Stavovi o volontiranju i vrednovanju volonterskog rada studenata Sveučilišta u Zadru, 2021.
30. Kozina, M. i Mimica, N. (2016). Stavovi učenika škole za medicinske sestre o volontiranju. *SG/NJ* 2016;21:216-20.
31. Kuznetsova, A. A.; Solovyeva, N. A. (2018). Dynamic of Psychological Characteristics of a Student- Volunteer in the Process of Professionally-oriented volunteering activity. *The Education and science journal* 20(7):128-146.
32. Leburić, A.; Reić, A. i Bandalović, G. (2008). Volonterstvo mladih kao bijeg u stvarnost: akcijsko istraživanje. Split, Redak.
33. Ledić, J. (2007). Zašto (ne) volontiramo. Stavovi javnosti o volonterstvu. Zagreb: AED.
34. Malogorski, O. (2019). Volontiranje u srednjoj školi. *Bjelovarski učitelj*, god. XXIV, br. 1-3, Bjelovar, siječanj - prosinac 2019, 26-35.
35. Marrow-Howell, N. et al. (1999). The Perceived Benefits of Participation in Volunteer and Educational Activities, 32 *J. GERONTOLOGICAL SOC. WORK* 65.
36. Martinić, L. (2021). Motivi i posljedice volontiranja mladih: kvalitativna analiza (diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
37. Mažar, J. (2011). Osobine ličnosti adolescenata volontera i ne-volontera (diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju.
38. Meštrović, F. (2021). Utjecaj promotivnih apela na angažman mladih volontera (diplomski rad). Split: Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet.
39. Miliša, Z. (2008). Odnos mladih prema volonotiranju, radu i sl.vremenu. *Diacovensia*, 16(1-2), 93-114.
40. Miljković, D. i Jurčec, L. (2015). Povezanost pristupa sreći, motiva za volontiranje i subjektivne dobrobiti volontiranja. *Napedak* 156 (1-2), 119-129.
41. Morić, D. (2010). Stavovi mladih o volontiranju u Hrvatskoj. U Bužinić, E. (ur.) *Mladi i društvo-pitanje identiteta*, Bilten studija o mladima za mlade. Čakovec: Mreža mladih Hrvatske, str. 88-93.

42. O'Connor, H. (2011). Lending a hand – a report on young people and volunteering in Ireland. Ireland: National youth council of Ireland.
43. Pavičić, D. (2013). Europske strategije za mlade i metoda otvorene koordinacije. U: Bužinkić, E. Sudjelovanje mladih u razvoju politika za mlade. Čakovec: Mreža mladih Hrvatske, str. 18-27.
44. Peko, A. i Munjiza, E. (2007). Utjecaj volontera na prosocijalno ponašanje u multietničkim zajednicama. PEDAGOGIJSKA istraživanja, 4 (1), 101 – 117.
45. Perić, D. (2010). Volontiranjem u svijet rada. U: Bužinić, E. (ur.) Mladi i društvo: pitanje identiteta. Bilten studija o mladima za mlade. Čakovec: Mreža mladih Hrvatske, str. 80-87.
46. Pevnaya, M, Pevnaya, E. (2019). Volunteering of University students as a resource for the development of higher education, Conference: 9th ICEEPSY - International Conference on Education and Educational Psychology.
47. Pološki Vokić, N., Marić, I. i Horvat, G. (2013). Motivacija za volontiranje - jesu li motivi za volontiranje povezani sa spolom, ličnosti i područjem studiranja? Revija za socijalnu politiku, 20 (3), str. 225 – 252.
48. Prgić Znika, J., Kordić, I. i Jeđud Borić, I. (2015), Menadžment volontera, priručnik za vođenje volontera i volonterskih programa. Zagreb: Volonterski centar Zagreb.
49. Puđak, J., Bušljeta Tonković, A. i Kovačić, M. (2022). Analiza uloge organizacija mladih i za mlade na ruralnim prostorima Hrvatske kroz teoriju neoendogenog razvoja: studija slučaja na primjerima u Ličko-senjskoj i Zadarskoj županiji. Sociologija i prostor, 60 (2022) 224 (2): 287-317.
50. Rijavec, M., L. Juček i V. Pavlović. (2019.) Školski volonteri: dobrobiti volontiranja u školama. Zagreb: Forum za slobodu odgoja.
51. Roditi, E; Bodas, M.; Jaffe, E.; Knobler, H.Y.; Adini, B. (2019). Impact of Stressful Events on Motivations, Self-Efficacy and Development of Post-Traumatic Symptoms among Youth Volunteers in Emergency Medical Services. Environmental Research and Public Health, 16(9): 1613.
52. Rondeu, S., Stricker, S.M., Kozachenko, C. i Parizeau, K. (2020). Understanding Motivations for Volunteering in Food Insecurity and Food Upcycling Projects. Soc. Sci. 2020, 9, 27.

53. Skočić Mihić, S., Lončarić, D. i Rudelić, A. (2011). Volontiranje studenata s djecom i mladima s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama. Ljetopis socijalnog rada 2011., 18 (3) 579-600.
54. Sušan, E. (2018). Etnografija volontiranja: koncepti, porivi i problematika (diplomski rad). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije.
55. Štefančić, V. (2010). Kult(ura) mladocentričnosti. U: Bužinić, E. (ur.) Mladi i društvo-pitanje identiteta, Bilten studija o mladima za mlade. Čakovec: Mreža mladih Hrvatske, str.10-15.
56. Tonković, Ž, Marcelić, S. i Krolo, K. (2023). Tko su mladi volonteri? Uloga vrijednosti i političke participacije u objašnjenju volonterske motivacije. Sociologija i prostor, 61, 227 (2): 375-396.
57. Zrinščak, S. i sur. (2012). Volontiranje studenata u Zagrebu u komparativnom kontekstu. Rev. soc. polit., god. 19, br. 1, str. 25-48, Zagreb 2012.
58. Žužić, A. (2010). Uloga sveučilišta u obrazovanju društveno odgovornih i aktivnih građana. U Bužinić, E. (ur.) Mladi i društvo-pitanje identiteta, Bilten studija o mladima za mlade. Čakovec: Mreža mladih Hrvatske, str.72-79.
59. Wilson, J. i Musick, M. (1999). The Effects of Volunteering on the Volunteer. Law and Contemporary Problems. Vol. 62: No. 4, 141-168.
60. Wilson, J. (2000). Volunteering. Annual Review of Sociology, 26, 215–240.

Mrežni izvori

1. Zakon o volonterstvu. Narodne novine br. 58/07, 22/13, 84/21. Posjećeno 2.3.2024. na mrežnoj stranici Narodne novine: <https://www.zakon.hr/z/258/Zakon-o-volonterstvu>
2. Vlada Republike Hrvatske (2023). Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2023.-2025. Posjećeno 1.2.2024. na mrežnim stranicama: <https://demografijaimladi.gov.hr/UserDocsImages/Direktorij%202/Nacionalni%20program%20za%20mlade%202023.-2025..pdf>
3. Vlada RH (2015). Savjetovanje o Nacrtu prijedloga Nacionalnog programa za razvoj volonterstva za razdoblje 2015.-2018. i Nacrtu prijedloga Operativnog plana provedbe Nacionalnog programa za razvoj volonterstva za razdoblje 2015.-2018. Posjećeno

- 2.4.2024. na mrežnim stranicama:
<https://esavjetovanja.gov.hr/Econ/MainScreen?entityId=1532#:~:text=Nacionalni%20program%20za%20razvoj%20volonterstva%20donosi%20se%20u,za%20sudjelovanje%20na%20na%C4%8Delima%20dobrovoljnosti%2C%20inkluzivnosti%20i%20aktivizma.>
4. Vijeće EU (2019). Strategija EU za mlade. Posjećeno 2.4.2024. na mrežnim stranicama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2018:456:FULL>
 5. Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2020). Komparativna statistika volontiranja 2019.-2020. Posjećeno 15.1.2024. na mrežnim stranicama:<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Volonterstvo/KOMPARATIVNA%20STATISTIKA%20VOLONTIRANJA%202019.%20-%202020..pdf>
 6. Vlada Republike Hrvatske (2006). Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2006.-2011. Posjećeno 2.4.2024. na mrežnim stranicama:<https://udruga.gov.hr/istaknute-teme/nacionalni-plan-stvaranja-poticajnog-okruzenja-za-razvoj-civilnoga-drustva/nacionalna-strategija-stvaranja-poticajnog-okruzenja-za-razvoj-civilnoga-drustva-2006-2011/275>
 7. Vlada Republike Hrvatske (2017). Nacrt Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2017.-2021. Posjećeno 3.5.2024. na mrežnoj stranici : <https://esavjetovanja.gov.hr/Econ/MainScreen?entityId=569718>. Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2007).
 8. Europska unija (2001). A White Paper (Bijela knjiga). Posjećeno 30.3.2024. na mrežnoj stranici Europske komisije: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52001DC0428>
 9. Vijeće Europske unije (2022). Preporuka Vijeća Europske unije o mobilnosti mladih volontera u Europskoj uniji. Posjećeno 3.4.2024. na mrežnoj stranici: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0411\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0411(01))
 10. Vlada Republike Hrvatske (2014). Zakon o savjetima mladih, NN 41/14,83/23. Posjećeno 3.4.204. na mrežnim stranicama: <https://www.zakon.hr/z/716/Zakon-o-savjetima-mladih>
 11. Pravilnik o državnoj nagradi za volontiranje (NN106/07). Posjećeno na mrežnim stranicama 1.3.2024.: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_10_106_3100.html

12. Pravilnik o sadržaju izvješća o obavljenim uslugama ili aktivnostima organizatora volontiranja (NN 121/07). Posjećeno na mrežnim stranicama 1.3.2024.:
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_109_1920.html
13. Rezolucija 40/212, UN. Posjećeno na mrežnim stranicama 1.3.2024.:
<https://www.unv.org/publications/unga-resolution-40212-adoption-5-december-international-volunteer-day-economic-and>
14. Rezolucija 56/38, UN. Posjećeno na mrežnim stranicama 1.3.2024.:
<https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n01/478/81/pdf/n0147881.pdf?token=RgOedykExUHLqSiTFb&fe=true>
15. Rezolucija 60/134, UN. Posjećeno na mrežnim stranicama 1.3.2024.:
<https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n05/495/64/pdf/n0549564.pdf?token=JTryY9vPqPwwDDSprJ&fe=true>
16. Europska povelja o volonterstvu. Posjećeno 1.2.2024. na mrežnim stranicama Volonterskog centra Rijeka: <https://www.volonterski-centar-ri.org/wp-content/uploads/europska-povelja-o-volonterstvu.pdf>
17. Ministarstvo obitelji, branitelja, i međugenracijske solidarnosti (2007). Nacrt prijedloga Zakona o volontiranju. Posjećeno 1.2.2024. na mrežnim stranicama: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/Arhiva//189%20-%203.pdf>
18. EU Youth Report (2012). Posjećeno 4.4.2024. na mrežnim stranicama: https://www.youthpolicy.org/uploads/documents/2012-EU_Youth_Report_DOCUMENTS_Eng.pdf
19. Vlada Republike Hrvatske (2012). Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2012.-20216. Posjećeno 1.3.2024. na mrežnim stranicama:
<https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Nacionalna%20strategija%20stvaranja%20poticajnog%20okru%C5%BEenja%20za%20razvoj%20civilnog%20dru%C5%A1tva%202012-2016.pdf>